

Energi

21

Förslag till statsbudget för 1999

Energi

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut	5
2 Energi	7
2.1 Omfattning.....	7
2.2 Utgiftsutvecklingen	8
2.3 Resultatbedömning	9
2.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området	9
2.3.2 De viktigaste statliga insatserna inom området	12
2.3.3 Effekterna av de statliga insatserna.....	13
2.3.4 Regeringens slutsatser.....	16
2.4 Skatteavvikelser	16
2.5 Utgiftsutvecklingen	17
3 Statliga myndigheter och verk.....	19
3.1 Omfattning.....	19
3.2 Utgiftsutvecklingen	24
3.3 Revisionens iakttagelser.....	24
3.4 Anslag	24
A1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader.....	24
4 Omställning och utveckling av energisystemet	27
4.1 Omfattning.....	27
4.2 Utgiftsutvecklingen	27
4.3 Resultatbedömning.....	27
4.4 Anslag	27
B1 Bidrag för att minska elanvändning	27
B2 Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor.....	30
B3 Åtgärder för effektivare energianvändning	32
B4 Energiforskning	35
B5 Energiteknikstöd.....	37
B6 Introduktion av ny energiteknik.....	38
B7 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	39
B8 Täckande av förluster i anledning av statliga garantier inom energiområdet	42
B9 Åtgärder för el- och värmeförsörjning i Sydsverige	43

5 Övrig statlig verksamhet 47

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under år 1999, ifråga om ramanslaget B1 Bidrag för att minska elanvändning besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 300 miljoner kronor under åren 2000 – 2002, (avsnitt 4.4),
2. bemyndigar regeringen att under år 1999, ifråga om ramanslaget B2 Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 570 miljoner kronor under åren 2000 – 2002, (avsnitt 4.4),
3. bemyndigar regeringen att under år 1999, ifråga om ramanslaget B3 Åtgärder för effektivare energianvändning besluta om åtgärder som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 21,4 miljoner kronor under åren 2000 – 2002, (avsnitt 4.4),
4. bemyndigar regeringen att under år 1999, ifråga om ramanslaget B4 Energiforskning besluta om stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 952 miljoner kronor under åren 2000 – 2004, (avsnitt 4.4),
5. bemyndigar regeringen att under år 1999, ifråga om ramanslaget B5 Energiteknikstöd besluta om stöd till utveckling av ny energiteknik i företag och branscher som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 335 miljoner kronor under åren 2000-2004, (avsnitt 4.4),
6. bemyndigar regeringen att under år 1999, ifråga om ramanslaget B6 Introduktion av ny energiteknik besluta om stöd till introduktion av ny energiteknik som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 1 150 miljoner kronor under åren 2000-2004, (avsnitt 4.4),
7. bemyndigar regeringen att under år 1999, ifråga om ramanslaget B7 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser besluta om åtgärder som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 23,6 miljoner kronor under åren 2000 – 2004, (avsnitt 4.4),
8. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1999 enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten besluta att det under budgetåret 1998 uppförda ramanslaget B11 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket får överskridas om ett nytt riksdagsbeslut inte hinner inväntas,
9. som inriktning godkänner investerings- och finansieringsplanen för Affärsverkskoncernen svenska kraftnät för perioden 1999 – 2000 enligt vad som anförts i avsnittet 3 Statliga myndigheter och verk, under avsnittet Investerings- och finansieringsplan samt beredskapsåtgärder,
10. godkänner omfattning och inriktning av Affärsverket svenska kraftnäts beredskaps-

- åtgärder enligt vad som anförts i avsnittet 3 Statliga myndigheter och verk, under avsnittet Investerings- och finansieringsplan samt beredskapsåtgärder,
11. ger regeringen finansiella befogenheter rörande Affärsverket svenska kraftnät i enlighet med vad som anförts i avsnittet 3 Statliga myndigheter och verk, under avsnittet Finansiella befogenheter,
 12. bemyndigar regeringen att låta Affärsverket svenska kraftnät ta upp lån och placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret samt att i övrigt ge Affärsverket svenska kraftnät finansiella befogenheter i enlighet med vad som anförts i avsnittet 3 Statliga myndigheter och verk, under avsnittet Finansiella befogenheter,
 13. bemyndigar regeringen att meddela närmare föreskrifter om bidraget för statligt stöd åt landsbygdens elförsörjning samt godkänner finansieringen av verksamheten enligt vad regeringen anför i avsnittet 5. Övrig verksamhet, under avsnittet Det nya stödsystemet,
 14. för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 21 *Energi* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
A1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	ramanslag	113 434
B1 Bidrag för att minska elanvändning	ramanslag	355 000
B2 Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor	ramanslag	135 000
B3 Åtgärder för effektivare energianvändning	ramanslag	65 000
B4 Energiforskning	ramanslag	398 056
B5 Energiteknikstöd	ramanslag	130 000
B6 Introduktion av ny energiteknik	ramanslag	230 000
B7 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser	ramanslag	50 000
B8 Täckande av förluster i anledning av statliga garantier inom energiområdet	ramanslag	5 000
B9 Åtgärder för el- och värmeförsörjning i Sydsverige	ramanslag	200 000
Summa		1 681 490

2 Energi

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar frågor avseende tillförsel, distribution och användning av energi. Det omfattar vidare det program för omställning och utveckling av energisystemet vars utformning godkännts av riksdagen i juni 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272). Programmets huvudinriktning är en kraftfull långsiktig satsning på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik. Programmet löper över en sjuårsperiod t.o.m. år 2004. Till utgiftsområdet hör också energipolitiskt motiverade internationella klimatsatser innefattande bl.a. ett program för utveckling av energisystemet i bl.a. Baltikum och Östeuropa. Enligt riktlinjerna för energipolitiken skall en reaktor i Barsebäcksverket ställas av före den 1 juli 1998. Regeringsrätten har den 14 maj 1998 beslutat att inhibera regeringens beslut om avställning av den första reaktorn i avvaktan på ett rättsligt avgörande. Den andra reaktorn i Barsebäck skall ställas av före den 1 juli 2001. Ett villkor för stängningen av den andra reaktorn i Barsebäck är att bortfallet av elproduktion kan kompenseras genom tillförsel av ny elproduktion och minskad användning av el. Det energipolitiska programmet innehåller därför åtgärder för att under en femårsperiod stimulera användningen av förnybara energilag samt en effektivare energianvändning.

Den svenska energipolitikens mål är att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor. Den skall skapa villkoren för en effektiv energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta

omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Härigenom främjas en god ekonomisk och social utveckling i Sverige. Energipolitiken skall bidra till att stabila förutsättningar skapas för ett konkurrenskraftigt näringsliv och till en förnyelse och utveckling av den svenska industrin.

Landets elförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som grundas på varaktiga, helst inhemska och förnybara, energikällor samt en effektiv energianvändning. Energin skall användas så effektivt som möjligt med hänsyn tagen till alla resurstillgångar. Stränga krav skall ställas på säkerhet och omsorg om hälsa och miljö vid användning och utveckling av all energiteknik. En säker tillgång på el till ett rimligt pris är en viktig förutsättning för den svenska industrins internationella konkurrenskraft. Energipolitiken skall utformas så att denna förutsättning bevaras.

Målet för satsningen på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik är att under de närmaste tio till femton åren kraftigt öka el- och värmeproduktionen från förnybara energikällor och utveckla kommersiellt lönsam teknik för energieffektivisering. De övergripande målen för energiforskningen är att bygga upp vetenskaplig och teknisk kunskap och kompetens inom universiteten, högskolorna och i näringslivet för utveckling och omställning av energisystemet i enlighet med riksdagens beslut år 1997 om riktlinjer för energipolitiken. Energiforskningen skall bidra till att stabila förutsättningar skapas för ett konkurrenskraftigt näringsliv och till en förnyelse och utveckling av den svenska industrin. Energiforskningen skall också bidra till ett breddat energi-, miljö- och klimatsamarbete i Östersjöregionen.

Det ökade internationella samarbetet och Sveriges medlemskap i EU har inneburit delvis nya

förutsättningar för arbetet med att utveckla ny teknik på energiområdet. Genom det internationella forskningssamarbetet höjs kompetens och kvalitet i den nationella forskningen. Samarbetet inom området icke-nukleär energi har sedan år 1994 utgjort en del av EG:s fjärde ramprogram för forskning och utveckling. Programmet pågår t.o.m. den 31 december 1998. I det kommande femte ramprogrammet för forskning och utveckling kommer aktiviteter rörande icke-nukleär energi att bedrivas inom ett tematiskt program för energi och miljö.

Omställningen av energisystemet måste vara förenlig med de krav som ställs i en strategi mot antropogena klimatförändringar. Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser ingår också som en viktig del i strategin för minskad klimatpåverkan från energisektorn. Av särskild betydelse är bilateralt och multilateralt samarbete avseende utveckling av energisystemet i Baltikum och Östeuropa inom ramen för klimatkonventionen. En strategi för minskad klimatpåverkan från energisektorn ingår som en del i det energipolitiska beslut som riksdagen fattade under våren 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272).

Bortfallet av el till följd av avställningen av Barsebäcksverket skall kompenseras genom effektivare energianvändning, elhushållning, konvertering från el samt tillförsel av el från andra energikällor. Ett villkor för stängningen av den andra reaktorn är att bortfallet av elproduktion kan kompenseras genom tillförsel av ny elproduktion och minskad användning av el. Under en femårsperiod lämnas investeringsbidrag till utbyggnad av el- och värmeproduktion samt till effektivisering och minskad användning av el i bostadssektorn. En minskad elanvändning och ett minskat elleffektuttag är viktiga förutsättningar för att kompensera bortfallet av elproduktion. Vidare måste produktionen av el från förnybara energikällor öka. De energipolitiska riktlinjerna innebär att investeringsbidrag kommer att ges under ytterligare en femårsperiod för att stimulera en fortsatt utbyggnad av ekologiskt uthållig elproduktion. Även om de föreslagna insatserna beräknas kompensera för avveckling av två kärnkraftsreaktorer, med avseende på energibalansen i landet som helhet, krävs särskilda åtgärder för att utveckla el- och värmeförsörjningen i Sydsverige. Regeringen har därför tillkallat en delegation med detta syfte.

Det är viktigt att möjligheterna att hushålla med energi och minska elanvändningen tillvara-

tas. Riksdagen har beslutat att insatser skall genomföras för att öka kunskapen om och stimulera intresset för ekonomiskt och miljömässigt motiverade energieffektiviseringar. Dessa åtgärder skall, i kombination med ett utvidgat europeiskt samarbete för energieffektivisering, bidra till att ytterligare minska användningen av el och öka hushållningen med energi.

Sveriges medlemskap i EU har skapat delvis nya förutsättningar för energipolitiken. Fullbordandet av den inre marknaden för el och gas, liksom strävandena att utvidga EU, ställer ökade krav på att de energipolitiska åtgärder som vidtas i Sverige står i samklang med utvecklingen i vår omvärld.

I budgetpropositionen för år 1998 (prop. 1997/98:1, utg.omr 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133) har redogjorts för det energipolitiska programmets finansiering. Statens energimyndighet, som inrättades den 1 januari 1998 har huvudansvaret för att verkställa den större delen av det energipolitiska programmet.

Den 1 januari 1996 trädde ett nytt regelverk för elmarknaden i kraft (prop. 1994/95:222, bet. 1995/96:NU1, rskr. 1995/96:2). Det nya regelverket innebär konkurrens i handeln med el, vilket skapar förutsättningar för en ökad pris- och kostnadspress i elförsörjningen och en ökad valfrihet för kunderna. Nätverksamhet är ett naturligt monopol som övervakas med stöd av ellagstiftningen. Den 1 januari 1998 trädde en ny ellag (1997:857) i kraft (prop. 1996/97:136, bet. 1997/98:NU3, rskr. 1996/97:27). Den nya ellagen bygger på elmarknadsreformens principer och innebär i huvudsak en språklig och redaktionell modernisering av den tidigare gällande ellagstiftningen. En proposition om genomförandet av EG:s s.k. elmarknadsdirektiv (96/92/EC) överlämnades till riksdagen våren 1998 (prop. 1997/98:159).

2.2 Utgiftsutvecklingen

Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1997	Anslag 1998 ¹	Utgifts- prognos 1998	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
492	2 011	1 232	1 681	1 440	1 715

¹ Inklusivt beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Verksamhetsutfall och ekonomiskt utfall

Se avsnitt 2.3

Förändringar

Under 1997 och 1998 har ett antal förändringar inträffat med betydelse för utgiftsområdet. Riksdagen beslutade i juni 1997 om riktlinjer för energipolitiken (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272). I december 1997 kom parterna i FN:s klimatkonvention överens om det s.k. Kyotoprotokollet som syftar till att minska industriländernas utsläpp av växthusgaser. Statens energimyndighet bildades den 1 januari 1998. Verksamhet som tidigare finansierats från Energiteknikfonden finansieras i enlighet med riksdagens beslut om tilläggsbudget för år 1998 i (prop. 1997/98:FiU21, rskr. 1997/98:317) direkt över anslag.

Mål

Riksdagen beslutade i juni 1997 om mål för energipolitiken. Energipolitikens mål är att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor för att främja en god ekonomisk och social utveckling i Sverige. En säker tillgång på el till ett rimligt pris är en viktig förutsättning för den svenska industrins internationella konkurrenskraft. Energipolitiken skall utformas så att denna förutsättning bevaras. Energipolitiken skall skapa villkor för en effektiv energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat. Energipolitiken skall underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Energipolitiken skall bidra till ett breddat energi-, miljö- och klimatsamarbete i Östersjöregionen.

Prioriteringar

I riksdagens energipolitiska beslut i juni 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) har prioriteringar angetts för verksamheten inom utgiftsområdet.

2.3 Resultatbedömning**2.3.1 Tillståndet och utvecklingen inom området**

Se tabell nedan.

Tabell 2.1 Energifalans för åren 1970, 1980, 1990, 1995, 1996 och 1997 TWh

	1970	1980	1990	1995	1996	1997
Inhemsk energianvändning	375	380	367	391	401	393
Därav						
Industri	154	148	140	146	148	149
Transporter	56	68	84	87	87	87
Bostäder, service m.m.	165	165	143	178	166	157
Utrikes sjöfart, förluster och energi för icke energiamål	82	59	70	77	85	84
Summa användning	457	439	437	468	485	477
Tillförsel av bränslen	411	352	290	324	344	331
Därav:						
Oljor	350	285	187	203	217	205
Naturgas	-	-	7	9	10	9
Kol/koks	18	19	31	28	31	26
Biobränslen, torv m.m.	43	48	65	85	86	91
Vattenkraft, brutto	41	59	73	69	52	70
Kärnkraft, brutto	-	25	68	70	75	70
Spillvärme och värmepumpsvärme i fjärrvärmeanläggningar	-	2	8	8	8	9
Netto import av el	4	1	-3	-2	6	-3
Summa tillförsel	457	439	437	469	485	477

Källa: NUTEK/Statens energimyndighet

Energifalansen

Tillförseln av energi har varit relativt stabil i Sverige under de senaste årtiondena. Betydande förändringar har dock skett när det gäller fördelningen på energislag. Oljans andel har minskat kraftigt, medan andelarna för el och biobränslen har ökat. Den snabba expansionen av biobränslen hänför sig främst till fjärrvärmeproduktionen.

Den slutliga användningen av energi har i ett längre tidsperspektiv sjunkit något inom industrin samt inom bostads- och servicesektorn. Variationer förekommer dock mellan åren, främst beroende på konjunktur- och temperaturskillnader. Bortsett från tillfälliga nedgångar har transportsektorns energianvändning ökat kontinuerligt.

Tabell 2.2 Elanvändning åren 1970, 1980, 1990, 1995, 1996 och 1997 TWh

	1970	1980	1990	1995	1996	1997
Total slutlig användning	57,7	86,7	129,1	133,9		
Därav:						
Industri	33,0	39,8	53,3	51,7	50,9	52,7
Transporter	2,1	2,3	2,5	2,5	2,5	2,4
Bostäder service m.m.	22,0	43,0	63,3	72,1	73,0	71,1
Fjärrvärme, raffinaderier	0,6	1,3	10,0	7,5	6,3	6,4
Distributionsförluster	5,8	8,2	10,7	7,5	9,4	9,8
Total användning netto	63,4	94,5	139,7	141,4	142,2	142,3

Källa: NUTEK/Statens energimyndighet

Tabell 2.3 Elproduktion åren 1970, 1980, 1990, 1995, 1996 och 1997 TWh

	1970	1980	1990	1995	1996	1997
Vattenkraft	40,9	58,0	71,5	67,0	51,0	68,2
Vindkraft	-	-	0,0	0,1	0,1	0,2
Kärnkraft	-	25,3	65,3	66,7	71,4	67,0
Industriellt mottryck	3,1	4,0	3,1	4,2	4,5	4,3
Kraftvärme	2,4	5,6	2,1	4,7	5,4	4,8
Kondensanläggningar	12,0	0,9	0,3	0,4	3,6	0,5
Gasturbiner	0,7	0,2	0,1	0,2	0,0	0,0
Nettoproduktion	59,1	94,0	142,2	143,4	136,0	145,0
Nettoimport	4,3	0,5	-2,5	-1,8	6,1	-2,6

Källa: NUTEK/Statens energimyndighet

Elbalansen

Sveriges elproduktion har mer än fördubblats från år 1970 till slutet av 1980-talet. Därefter har produktionen varit nära nog konstant, bortsett från variationer som beror på vattentillgången. Vatten- och kärnkraft svarar under normala förhållanden vardera för knappt hälften av elproduktionen. Övrig produktion sker i huvudsak i kraftvärmeanläggningar i fjärrvärmenäten och inom industrin. Storleken och riktningen på utlandshandeln med el varierar från år till år främst beroende på vattentillgången i det nordiska elsystemet. Den mycket snabba ökningen i elanvändningen under 1970- och 1980-talen speglar till en del en övergång från olja till el inom såväl industrin som bostadssektorn. Från slutet av 1980-talet har ökningstakten mattats av väsentligt och de senaste åren har elanvändningen varit i det närmaste konstant.

De energipolitiska programmen

1991 års energipolitiska program har i huvudsak avslutats under år 1997. Resultaten av 1991 års energipolitiska program har redovisats i prop. 1996/97:84 om en uthållig energiförsörjning. Huvuddelen av det nya energipolitiska programmet, som beslutades av riksdagen förra året, trädde i kraft den 1 januari 1998, vilket medför att redovisningen av resultat inom detta program i årets budgetproposition fokuserar på de prestationer som har utförts.

Utvecklingen på elmarknaden

Den reformerade elmarknaden utvecklas i positiv riktning i huvudsak i enlighet med elmarknadsreformens intentioner. Konkurrenstrycket är starkt och ökande, bl.a. genom att den nordiska elhandeln utvecklats och en ökad omsättning av el sker utanför leveranskoncessionsystemet. Detta har lett till sänkta elpriser för elkunder med större förbrukning. Genom det takpris på timregistrerande mätutrustning som infördes den 1 juli 1997 har en prispress inletts även för

elkunder med något lägre förbrukning. Efter myndighetens agerande har betydande prissänkningar genomförts av de leveranskoncessionärer som tillämpat högst priser. Ytterligare åtgärder för att öka rörligheten på elmarknaden utreds för närvarande. Nätavgifterna har varit i stort sett oförändrade mellan åren 1996 och 1998, vilket realt sett innebär en liten sänkning av avgifterna. Tariffskillnaderna mellan nätföretagen har minskat, men spridningen är fortfarande betydande. Det bedöms dock generellt finnas effektiviseringsmöjligheter i nätverksamhet. Strukturförändringen mot ökad vertikal och horisontell integration har fortsatt under år 1997. retagen har. Omstruktureringen sker främst inom den kommunala sektorn genom utförsäljning av kommunalt ägd elhandels- och nätverksamhet. De mindre företagen har i ökad utsträckning inlett samarbete inom inköps- och elhandelsområdet.

Ett direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas har under år 1998 antagits inom EU (98/30/EG) Direktivet bygger på samma principer som elmarknadsdirektivet (96/92/EG), dvs tillgång till nätet, ömsesidighet, subsidiaritet och gradvis öppnande av marknaden, men beaktar samtidigt de särskilda villkoren för naturgasmarknaden. I direktivet finns gemensamma regler för överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas. Medlemsstaterna skall senast före halvårsskiftet 2000 ha genomfört direktivet i nationell rätt.

Införandet av förnybara energiformer har underlättats

Vad gäller förnybara energiformer har kostnaderna för insatsvaror och teknik blivit lägre, teknikens tillgänglighet och effektivitet har ökat. Totalt installerades 16 MW ny vindkraft och 35 MW elproduktion i biobränsleeldade kraftvärmeverk under år 1997. Införandet av förnybara energiformer har underlättats. Kostnadsskillnaden mellan elproduktion baserad på förnybara energikällor och konventionell fossilbaserad elproduktion är emellertid fortfarande betydande.

2.3.2 De viktigaste statliga insatserna inom området

Effektiva energimarknader

Under denna rubrik redovisas nätmyndighetens (Statens energimyndighet) tillsyn av nätverk-

samhet och leveranskoncessioner. Vidare ingår Affärsverket svenska kraftnäts (Svenska kraftnät) verksamhet och tillståndsärenden enligt ellagen och rörledningslagen.

Nätmyndigheten har genomfört tillsyn och prövning av nättariffer och elpriser inom leveranskoncession. En strategi för tillsynsarbetet har tagits fram. En metod för att skapa effektivitetstryck på nätföretag har utvecklats och krav avseende produktivitetsutveckling inom nätverksamhet har publicerats i ett allmänt råd från myndigheten. Informationsinsatser riktade till elmarknadens aktörer har genomförts i syfte att sprida kunskap om de nya förutsättningarna på elmarknaden.

Utvecklingen på elmarknaden under år 1997 har följts upp bl.a. beträffande nättariffer och elhandelspriser. Nätmyndigheten har vidare på regeringens uppdrag tagit fram underlag och förslag till åtgärder avseende bl.a. avgränsning av nätverksamhet och kriterier för lämplig enhet för nätkoncession. Vissa av dessa förslag, jämte förslag från Affärsverket svenska kraftnät rörande bl.a. stamnätstariffer, har efter remissbehandling utgjort underlag för regeringens förslag till ändring i ellagen i prop. 1997/98:159.

Svenska kraftnät har på ett affärsmässigt sätt förvaltat och drivit stamnätet med de statligt ägda utlandsförbindelserna, samt fullgjort sin uppgift beträffande systemansvar och balansräkning. En långsiktig upphandling av störningsreserver, dvs. snabbreglerad elproduktion, har genomförts. Samarbetet om utvecklingen av den nordiska elhandeln med bl.a. stamnätsoperatörerna i Norge och Finland har vidareförts. Det har bl.a. inneburit att Svenska kraftnät gått in som delägare i den finska elbörsen EL-EX, och att EL-EX inlett ett samarbete med den gemensamma norsk-svenska elbörsen Nord Pool ASA. Vidare har en överenskommelse ingåtts med det finska stamnätsbolaget Fingrid om successivt minskade gränstariffer vid överföring på förbindelserna mellan Sverige och Finland. Behov av ytterligare harmonisering av regelverken har identifierats i ett gemensamt projekt inom den nordiska elbranschen.

Ett 80-tal tillståndsärenden enligt ellagen och rörledningslagen har prövats, i vissa fall av regeringen. Regeringen har bl.a. beviljat nätkoncession för linje för en likströmsförbindelse mellan Sverige och Polen.

Riksdagen har beslutat om dels ett takpris på timregistrerande mätutrustning med dess installation (prop. 1996/97:85, bet. 1996/97:NU11,

rskr. 1996/97:266), dels en ny ellag (prop. 1996/97:136, bet. 1997/98:NU3, rskr. 1996/97:27).

En översyn av systemet med leveranskoncessioner inleddes sommaren 1998 genom uppdrag till en särskild utredare (dir. 1998:37 och tilläggsdirektiv 1998:82). I uppdraget ingår bl.a. att överväga behovet av ett fortsatt skydd för elkunder med låg förbrukning och för den småskaliga elproduktionen. Vidare ingår att med förtur överväga ett undantag för elkunder med låg förbrukning från kravet på timvis mätning.

Vidare tillkallades en särskild utredare sommaren 1998 med uppdrag att se över den lagstiftning som reglerar handel, transporter och distribution av naturgas och annan rörbunden energi (dir. 1998:41). Översynen görs mot bakgrund av bl.a. genomförandet av EG:s naturgasdirektiv.

1991 års energipolitiska program

Vissa insatser inom ramen för 1991 års energipolitiska program redovisas under motsvarande verksamhet på anslagsnivå. När det gäller forskning och utveckling görs den huvudsakliga redovisningen av 1991 års program på utgiftsområdesnivå och 1997 års program på anslagsnivå.

1997 års energipolitiska program

Åtgärder på kort sikt

Åtgärder på kort sikt inom ramen för 1997 års energipolitiska program omfattar bidrag för att minska elanvändning, bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor samt åtgärder för effektivare energianvändning. Statens energimyndighet har t.o.m. slutet av juni 1998 beviljat bidrag för 115 vindkraftsaggregat med en beräknad årsproduktion på 0,17 TWh el och en total effekt på drygt 75 MW. Två anläggningar för produktion av biobränslebaserad kraftvärme med en sammanlagd eleffekt på 24 MW har beviljats bidrag. Inga beslut har fattats rörande bidrag till investering i småskalig vattenkraft har ännu inte fattats.

Åtgärder på lång sikt

Åtgärder på lång sikt inom ramen för 1997 års energipolitiska program omfattar stöd till energiforskning samt utveckling och demonstration av ny energiteknik. Programmet skall ses mot

bakgrunden av att de statliga insatserna för utveckling av teknik för framtidens energisystem förstärks och koncentreras. Hur verksamheten genomförs och utvecklas kommer att kunna redovisas först år 1999 eftersom det långsiktiga programmet trädde i kraft först den 1 januari 1998. De tre förordningar som styr de aktuella stöden godkändes av EG-kommissionen under det första halvåret 1998.

Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser

Energipolitiskt motiverade insatser mot klimatförändringar innefattar ett program för energi-effektiviseringsåtgärder m.m. i bl.a. Östeuropa. Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) har tidigare ansvarat för administrationen av programmet som sedan januari 1998 drivs av Enerгимyndigheten. Sedan verksamheten inleddes har t.o.m. november 1997 66 projekt initierats varav 55 var färdigställda. Flertalet projekt avser konvertering av värmepannor till biobränsledrift. Flemtalet projekt har genomförts i Estland och Lettland.

Avsikten med programmet är att vinna erfarenheter av åtgärder mot klimatförändringar inför ett system med s.k. gemensamt genomförande inom ramen för klimatkonventionen och att delta i pilotfasen för sådana insatser. Med gemensamt genomförande avses en bilateral eller multilateral överenskommelse enligt vilken länder med höga kostnader för åtgärder mot utsläpp investerar i länder med låga åtgärds-kostnader i gengäld. De länder som investerar erhåller i någon form av kreditering att kvitta mot egna utsläpp.

I december 1997 fattade klimatkonventionens parter beslut om det s.k. Kyotoprotokollet. Inom ramen för EU:s gemensamma åtagande har Sverige godtagit men ännu inte ratificerat protokollet. Protokollet innehåller artiklar om gemensamt genomförande.

Diskussioner och förhandlingar om regler och riktlinjer för gemensamt genomförande pågår alltjämt.

2.3.3 Effekterna av de statliga insatserna

Effektiva energimarknader

Under verksamhetsåret 1997 har nätmyndighetens ställning som tillsynsmyndighet befästs. Myndighetens ansvarsområde har tydliggjorts

bl.a. genom lagtillämpning och informationsinsatser. Tillsynsarbetet har effektiviserats i enlighet med den strategi som utarbetats inom myndigheten och de ändringar i tillsynsbestämmelserna som 1997 års ellag medför. Vidare har förutsättningar skapats för ett effektivt myndighetsarbete genom nya metoder för bestämning av effektiviseringskrav.

Tillsyn och prövning har under år 1997 medfört förelägganden till tre företag om att sänka sina nättariffer motsvarande sammanlagt ca 138 miljoner kronor. Tre företag har förelagts att justera sina nättariffer då dessa visat för stor ökning för vissa kundkategorier. Ytterligare ett antal företag har utan tillsynsmyndighetens ingripande sänkt sina nättariffer med mer än en procent. Ett tiotal företag har förelagts att upphöra med tariffer som utformats på osaklig grund.

Den tillsyn som Statens energimyndighet genomfört år 1998 över vissa leveranskoncessionärer har bidragit till att flera av dessa genomfört eller aviserat sänkningar av sina elpriser, särskilt till kunder med låg elförbrukning.

Genom det takpris på timregistrerande mätutrustning som infördes den 1 juli 1997 har möjligheterna att delta i handeln med el ökat för elkunder med låg förbrukning, exempelvis konsumenter med eluppvärmda villor och kunder med jordbruks- eller annan näringsverksamhet. Konkurrensen om dessa kundkategorier ökar nu med sänkta elpriser som följd. En ökad möjlighet för elkunder med låg elförbrukning att byta elleverantör genom ett undantag från kravet på timvis mätning kan medföra en ytterligare prispress också för övriga kunder med låg elförbrukning. Denna fråga övervägs i översynen av leveranskoncessionssystemet.

Det utredningsarbete som genomförts av bl.a. nätmyndigheten har resulterat i vissa förslag till lagändringar beträffande bl.a. straffavgift vid försenad eller felaktig årsrapport för nätverksamhet och tariffutjämning vid samredovisning av nätområden. Arbetet har också påvisat ytterligare utredningsbehov, bl.a. beträffande åtgärder för att förhindra s.k. korssubventionering på elmarknaden, åstadkomma tariffutjämning mellan glesbygds- och tätortskunder och rationalisering av nätverksamhet.

I enlighet med 1997 års energipolitiska riktlinjer beträffande utbyggnad av energisektorns infrastruktur i Östersjöregionen har regeringen beviljat Svenska kraftnät koncession för den s.k. Polen-kabeln, en likströmsförbindelse mellan

Sverige och Polen. Polen-kabeln skapar förutsättningar för ekonomiskt och miljömässigt fördelaktig sammankoppling av det nordiska och polska elsystemet

Svenska kraftnäts samarbete med stamnätsoperatörerna i Norge och Finland har underlättat elhandeln mellan länderna och skapat förutsättningar för en ytterligare fördjupning av samarbetet bl.a. beträffande elbörser och gemensamma tarifferingsprinciper. Initiala problem med den s.k. balansavräkningen har hanterats. Genom upphandlingen av en störningsreserv skapas stabilitet och förutsägbarhet beträffande tillgång och pris på denna reserv.

Den översyn som inletts av systemet med leveranskoncessioner ger underlag för lagförslag rörande dels ett framtida skydd för kunder med låg elförbrukning, dels utformningen av stöd till småskalig, förnybar elproduktion.

För närvarande bereds inom Regeringskansliet frågan om hur väl kravet uppfylls på ömsesidigt tillträde till elmarknaden, s.k. reciprocitet. Den pågående uppföljningen av EG:s elmarknadsdirektiv behandlar behovet av ytterligare harmoniseringsåtgärder på elområdet, bl.a. beträffande miljö- och elhandelsregler. Europeiska kommissionen arbetar med ett förslag till direktiv om stöd till förnybar elproduktion på den inre marknaden för el.

Den utredning som initierats när det gäller regler för naturgas och annan rörbunden energi kommer att ge underlag för ett genomförande av EG:s gasmarknadsdirektiv i svensk lagstiftning.

1991 års energipolitiska program

Viss kompletterande resultatinformation från 1991 års energipolitiska program redovisas under motsvarande verksamhet på anslagsnivå. Nedan redovisas viss resultatinformation om forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik.

Sammantaget beslutades om program och projekt för totalt 361,3 miljoner kronor år 1997 med finansiering från energiforskningsanslaget och energiteknikfonden. Under år 1997 invigdes ett biobränslebaserat kraftvärmeverk i Skellefteå. Kraftvärmeverket är integrerat med en pellettfabrik för biobränslen vilken förväntas öka konkurrenskraften för den aktuella tekniken. Det aktuella projektet initierades inom det program som inrättades för att utveckla ny teknik för elpro-

duktion med biobränsle inom ramen för 1991 års energipolitiska överenskommelse.

1997 års energipolitiska program

Generellt sett är det ännu för tidigt att uttala sig om övergripande effekter av verksamheten inom 1997 års energipolitiska program. Den redovisning som görs, i huvudsak på anslagsnivå, fokuseras därför på prestationerna hittills under år 1998.

Åtgärder på kort sikt

Det finns en stor efterfrågan på bidrag för att minska elanvändningen. När det gäller bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor kan konstateras att det finns en efterfrågan som relativt väl motsvarar anvisade medel till biobränsleeldade kraftvärmeverk. Utvecklingen i inkommande ansökningar tyder på en växande efterfrågan på stöd till vindkraftverk.

Fram till slutet av april 1998 hade ansökningar om bidrag för konvertering till fjärrvärme av totalt 15 000 lägenheter inkommit till länsstyrelserna. Antalet ansökningar om bidrag för konvertering till individuell bränsleledning och elleffektminskande åtgärder är 6 800 respektive 19 000. Statens energimyndighet och Boverket har beräknat att hittills beviljade bidrag kan leda till en minskning av den årliga elanvändningen för uppvärmning med 111 GWh. Kostnaden varierar mellan de olika åtgärderna. Regeringen anförde i propositionen 1996/97:84 att det finns ett behov av att minska kostnaden framför allt för konvertering av direktverkande el till annat distributionssystem. Denna slutsats kvarstår.

Åtgärder på lång sikt

Redovisning av prestationer rörande energiforskning samt utveckling och demonstration av ny energiteknik inom 1997 års program görs på anslagsnivå. Nedan följer en övergripande beskrivning.

Det långsiktiga programmet startade den 1 ja-

nuari 1998 och skall genomföras under en sjuårsperiod. Stödet till energiforskning används främst till satsningar vid högskolor och universitet, men också internationellt energiforsknings-samarbete och kompetensutveckling.

Ett nära och aktivt samarbete mellan staten och näringslivet är nödvändigt för att de statliga insatserna skall ge långsiktigt uthålliga resultat. Sådant aktivt samarbete bedrivs dels inom ramen för branschgemensam forskning och utveckling dels genom att energiföretag och tillverkande industri kan utveckla och demonstrera ny miljövänligare och effektivare energiteknik med reducerad risk.

Energiteknikstödet används för programverksamhet t.ex branschgemensam forskning, teknikutveckling och demonstration. Introduktion av ny energiteknik används för att reducera de risker som uppkommer när oprövad teknik skall installeras för första gången.

Graden av samfinansiering indikerar hur samarbetet mellan staten och näringslivet utvecklas. Under första halvåret 1998 beslutades sammantaget om program och projekt om totalt 465 miljoner kronor med finansiering från det långsiktiga energiprogrammet. Samfinansieringen uppgår till sammantaget 475 miljoner kronor.

Särskild vikt har lagts vid kvalitetssäkring. Verksamhetens kvalitet upprätthålls och utvecklas genom att särskilda referens- och styrgrupper inrättas som följer och utvärderar projekt och program.

Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser

Under perioden 1993-97 har myndighetens insatser enligt redovisade beräkningar uppgivits motsvara en bruttominskning av utsläppen av koldioxid på 340 000 ton per år jämfört med situationen innan insatserna gjordes.

Denna reduktion har skett till en beräknad genomsnittlig total investeringskostnad på 66 öre per reducerat kg koldioxid per år varav de svenska insatserna (exklusive lån) motsvarar 15 öre per kg. Även om de reduktionsvolymerna Sverige vid en tillämpning av ett gemensamt genomförande skulle kunna räkna sig till godo skulle bli mindre än den ovan angivna bruttovolymer pekar uppskattningarna på att insatser av detta slag ofta är kostnadseffektiva alternativ till åtgärder för att minska utsläppen i Sverige.

Uppföljning och utvärdering av de energipolitiska programmen

Närings- och handelsdepartementet har tillsatt en arbetsgrupp för att utforma en plan för utvärdering av de energipolitiska programmen. Arbetsgruppen skall redovisa sitt uppdrag den 1 januari 1999. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en redovisning av den slutliga utvärderingsplanen. I samband med utvärderingsplanen kommer regeringen även att redovisas en uppföljning av hur Statens energimyndighets organisation fungerat under myndighetens första verksamhetsår.

2.3.4 Regeringens slutsatser

Regeringen bedömer att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt.

2.4 Skatteavvikelser

Förutom de stöd till ett visst utgiftsområde som redovisas via anslag på statsbudgetens utgiftssida förekommer även stöd på statsbudgetens inkomstsida i form av olika särregler i skattelagstiftningen. Dessa stöd brukar kallas saldpåverkande skatteavvikelser. Det handlar om avvikelser från en enhetlig beskattning, t.ex. att en viss grupp omfattas av en skattelättnad i förhållande till en enhetlig norm, vilket kan uppfattas som en skatteförmån.

Skatteavvikelser kan också innebära ett "överuttag" av skatt och betecknas då skattesanktion. I det fallet handlar det inte om ett stöd till ett visst utgiftsområde utan om motsatsen. Inom energiområdet förekommer skattesanktioner när det gäller beskattning av vattenkraftverk och el från kärnkraftverk.

Det förekommer många särbestämmelser avseende punktskatter på energi. Endast en mindre del av det belopp på drygt 30 miljarder kronor som dessa skatteavvikelser innebär hänförs dock till utgiftsområde Energi. Skatteavvikelser för industrin och växthusnäringen redovisas under utgiftsområde 24 Näringsliv och för transportområdet under utgiftsområde 22 Kommunikationer. Vidare redovisas skatteavvikelser till följd av reducerad energiskatt på el i vissa kommuner i Norrland och Bergslagen under utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

och skattebefrielse för biobränslen under utgiftsområde 20. Allmän miljö- och naturvård.

Nedan redovisas skatteavvikelser som är att hänföra till utgiftsområde 21 Energi.

Tabell 2.4 Skatteavvikelser netto, miljarder kronor

	1998	1999
Kärnkraftsanläggning	0,01	0,01
Energiskatt på el för gasvärme- vatten- och elförsörjning	0,19	0,18
Differentierat skatteuttag på fossila bränslen	3,99	4,09
Halvt avdrag för energiskatt på bränsle i kraftvärmerna	0,17	0,17
Energiskatt på bränsle som åtgår för produktion av el	0,56	0,95
Koldioxidskatt på bränsle som åtgår för produktion av el	0,50	0,87
Särskild skatt på el från kärnkraftverk	-1,54	-1,50
Fastighetsskatt på markvärdet av elproduktionsenheter	-1,15	-0,26
Summa	2,73	4,52

Summan i tabell 2.4 är ett netto av förmåner, dvs. positiva avvikelser, och sanktioner, dvs. negativa avvikelser. Det högsta beloppet rör skatteförmåner som beror på skillnader i skattesatser för energiskatt på el och fossila bränslen. Skatteförmåner som är att hänföra till produktion av el med fossila bränslen varierar från år till år beroende bland annat på tillgången på vatten för elproduktion. Nedan görs en kort förklaring till skatteavvikelserna.

Skatteförmåner

Kärnkraftsanläggning

Företag som driver en kärnkraftsanläggning får avdrag för belopp som i räkenskaperna sätts av för framtida hantering av utbränt kärnbränsle. Denna regel gäller även företag som mot förskotts betalning åtagit sig att svara för hantering av nämnda slag. Skatteeffekten utgörs av ränteeffekten på den skattelättnad som det omedelbara avdraget medför.

Energiskatt på el för gas-, värme-, vatten- och elförsörjning

Normen för energiskatt på el uppgår till 15,2 öre per kWh, vilket är den skattesats som betalas av de flesta förbrukare utanför industrin och växt-husnäringen. Inom gas-, värme-, vatten- och elförsörjningen betalas 12,9 öre per kWh utom i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län samt Sollefteå, Ånge, Örnsköldsviks, Malung, Mora, Orsa, Älvdalen, Ljusdals och Torsby kommuner där skattesatsen är 9,6 öre per kWh. Den 1 juli 1998 infördes speciella bestämmelser för el som förbrukas i elpannor som ingår i en anläggning vars effekt överstiger 2 MW. För perioden den 1 november – den 31 mars utgör skatten i sådana pannor 15,2 öre per kWh utom i de nämnda kommunerna där den är 11,9 öre per kWh.

Differentierat skatteuttag på fossila bränslen

Energiskatten på bränslen utgår med ett bestämt belopp per vikt- eller volymenhet. Skattesatserna är inte proportionella mot energiinnehållet. Skatteavvikelsena beräknas som skillnaden mellan skattesatserna för de olika energislagen och normalskattesatsen för el. För år 1998 är skatteavvikelsen för gasol 14,1 öre per kWh, för naturgas 13,0 öre per kWh, för kol 11,0 öre per kWh, för tung eldningsolja 8,3 öre per kWh samt för villaolja 7,7 öre per kWh.

Halvt avdrag för energiskatt på bränsle i kraftvärmeanläggningar

För bränsle som förbrukas för samtidig produktion av värme och skattepliktig el i en kraftvärmeanläggning medges avdrag för halva energiskatten.

Skatt på bränsle som åtgår för produktion av el

Bränslen som används som insatsvaror för produktion av el är befriade från energi- och koldioxidskatt. Därmed undviks dubbelbeskattning eftersom el beskattas i konsumtionsledet.

Skattesanktioner

Särskild skatt på el från kärnkraftverk

För el som produceras i kärnkraftverk utgår en särskild skatt som år 1998 uppgår till 2,2 öre per kWh. Skatten kan likställas med en extra inkomstskatt som lagts på vissa företag.

Fastighetsskatt på markvärdet av elproduktionsenheter

Den 1 januari 1997 ersattes den tidigare produktionsskatten på el som produceras i vattenkraftverk av en fastighetsskatt på anläggningarnas markvärde. Den 1 januari 1998 sänktes fastighetsskatten på vattenkraftverk från 3,42 procent till 2,21 procent. I juni 1998 beslöt riksdagen i enlighet med förslagen i vårpropositionen att fastighetsskatten på markvärdet av vattenkraftverk fr.o.m. den 1 januari 1999 skulle sänkas med 1,71 procentenheter. Kvar blir en fastighetsskatt på 0,5 procent, vilket svarar mot den skatt som utgår på industrifastigheter, inklusive elproduktionsenheter.

2.5 Utgiftsutvecklingen

Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

	Utfall 1997	Anslag 1998 ¹	Utgifts- prognos 1998	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
Vo A ²	0	145	145	113	115	117
Vo B ³	310	1 840	895	1 568	1 325	1 598
Totalt för UO	310	1 985 ⁴	1 040	1 681	1 440	1 715

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

² Avser verksamhetsområdet A Statliga myndigheter och verk.

³ Avser verksamhetsområdet B Omställning och utveckling av energisystemet.

⁴ Exklusive anslaget A2 Kostnader för bildandet av en ny energimyndighet och anslaget B11 ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket, som inte tas upp på statsbudget efter 1998.

3 Statliga myndigheter och verk

3.1 Omfattning

Till verksamhetsområdet hör Statens energimyndighet och Affärsverket svenska kraftnät.

Statens energimyndighet

Statens energimyndighet inrättades den 1 januari 1998 för att tydliggöra och förstärka myndighetsfunktionen inom energiområdet. Myndigheten ansvarar för merparten av myndighetsfunktionerna på energiområdet. I myndighetens ansvar ingår myndighetsuppgifterna inom tillförsel- och distributionsområdet, energiberedskapen och den kommunala energiplaneringen samt myndighetsuppgifter med anknytning till naturresursplanering. Statens energimyndighet är nätmyndighet enligt ellagen. Myndigheten skall bevaka energimarknadernas och energisystemets utveckling och analysera sambanden mellan energiteknik, miljö och ekonomisk tillväxt. Den ansvarar för planeringsunderlaget inom området och för att kunskaperna om energisystemet utvecklas genom prognoser, systemstudier, utvärderingar och analyser.

Den ökade internationaliseringen och medlemskapet i EU ställer särskilda krav på myndighetens planerings- och utredningsverksamhet. Myndigheten skall bevaka regelsystemet för energiområdet, analysera utvecklingen och initiera nödvändiga förändringar av reglerna. Den skall följa upp effekterna av de samlade energipolitiska åtgärderna och utarbeta underlag för utvärderingar av de energipolitiska programmen och för beslut om nödvändiga ändringar och kompletteringar av åtgärderna. Inom sitt verksamhetsområde skall myndigheten följa den internationella

utvecklingen och stödja det svenska deltagandet i det internationella samarbetet. Myndigheten skall svara för det underlag som behövs för Sveriges medverkan i det internationella samarbetet på energiområdet.

Ett långsiktigt program för forskning, utveckling och demonstration av ekologiskt och ekonomiskt uthållig energiteknik är en central del av energipolitiken. Statens energimyndighet ansvarar för att utforma och genomföra programmet. Den skall främja den långsiktiga utvecklingen av energisystemet genom att stödja marknadsintroduktion av ny och miljövänlig energiteknik. Upphandlingen av energieffektiv teknik skall samordnas med annan verksamhet för energieffektivisering. Statens energimyndighet har ett samordnande ansvar för informationen på energiområdet. En viktig uppgift är att sammanställa och sprida information om energimarknaderna, energisystemet och om sambanden mellan energi, miljö och ekonomisk tillväxt. Myndigheten har särskilt sektorsansvar för arbetet med ekologiskt uthållig utveckling inom energiområdet och skall integrera miljöfrågorna på ett aktivt sätt i verksamheten. Med hänsyn till de energipolitiska målen skall vid fullföljandet av sektorsansvaret hänsyn också tas till behovet av en ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar utveckling. Ett viktigt område är klimatfrågorna vilket motiverar insatser från myndigheten såväl internationellt som nationellt. Myndigheten har huvudansvaret för att verkställa merparten av de energipolitiska programmen och ett samordningsansvar för omställningsåtgärderna. Den kommer att följa programmets genomförande genom att ta fram resultat och metoder och underlag för utvärdering av åtgärderna och redovisning av effekterna.

Affärsverket svenska kraftnät

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) driver och förvaltar det svenska stamnätet och de statligt ägda utlandsförbindelserna (prop. 1990/91:87, bet. 1990/91:NU38, rskr. 1990/91:318). Svenska kraftnät är enligt förordningen (1994:1806) om systemansvaret för elektrisk ström sedan den 1 januari 1995 systemansvarig myndighet enligt ellagen (1997:857). Svenska kraftnät skall enligt riksdagens riktlinjer ansvara för driften av stamnätet, den löpande momentana elbalansen och det svenska kraftsystemets övergripande driftsäkerhet.

Svenska kraftnät ansvarar vidare för delfunktionen Elförsörjning inom funktionen Energi-försörjning inom den civila delen av totalförsvaret (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:FöU1, rskr. 1996/97:112). Svenska kraftnät är enligt elberedskapslagen sedan den 1 juli 1997 elberedskapsmyndighet (1997:288), (prop. 1996/97:86, bet. 1996/97:FöU6, rskr. 1996/97:204).

Svenska kraftnät har vidare det centrala myndighetsansvaret för dammsäkerheten.

Verksamheten vid Svenska kraftnät finansieras genom intäkterna från verkets affärsverksamhet, med undantag för elberedskapsverksamheten som finansieras med anslag på statsbudgeten (utg.omr. 6).

Verksamheten år 1997

Svenska kraftnäts verksamhet med systemansvar och balansansvar samt integration av den nordiska elmarknaden redovisas i avsnitt 2. Verksamheten med elberedskap redovisas inom utg.omr. 6.

Affärsverkskoncernen svenska kraftnäts omsättning uppgick år 1997 till 2 772 miljoner kronor jämfört med 2 279 miljoner kronor år 1996. 2 584 miljoner kronor utgjordes av nät- och systemintäkter, och 69 miljoner kronor av tele- och informationssystemintäkter. 85 miljoner kronor utgjordes av anslag till elberedskapsverksamheten. 1997 års resultat uppgick till 842 miljoner kronor, jämfört med 592 miljoner kronor år 1996. Omsättnings- och resultatökningen förklaras främst av ökade intäkter från energiavgifter, vilket i sin tur förklaras av en högre vattenkraftproduktion än beräknat. Räntabiliteten på justerat eget kapital efter skatt uppgick till 14,3 % och soliditeten till 48,9 %. Svenska kraftnät har därmed uppnått de finansiella mål som regeringen

ställt på koncernen. Under år 1997 har Svenska kraftnät genom en amortering på 500 miljoner kronor nedbringt upplåningen i Riksgäldskontoret till 2000 miljoner kronor.

Svenska kraftnäts forskning- och utvecklingsarbete, som i första hand berdrivs i delägda bolagen STRI AB och Elforsk AB, är inriktat på att på sikt effektivisera stamnätet och utlandsförbindelserna samt anknyt verksamhet. Kostnaderna i verksamheten uppgick till ca 13 miljoner kronor.

Investeringarna i affärsverkskoncernen har under år 1997 uppgått till totalt 589 miljoner kronor. Av detta belopp stod affärsverket för 279 miljoner kronor och SwePol Link AB för 310 miljoner kronor. Investeringarna i stamnätet och utlandsförbindelserna uppgick till 167 miljoner kronor. Investeringarna i optofiberförbindelser uppgick till 75 miljoner kronor och i tele- och informationssystem till 37 miljoner kronor.

Regeringen beviljade i juli 1997 med stöd av lagen (1902:71 s.1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar (1902 års ellag) Svenska kraftnät koncession för den s.k. Polen-kabeln, en likströmsförbindelse mellan Sverige och Polen. Svenska kraftnät ansökte våren 1998 om komplettering av den beviljade koncessionen i syfte att möjliggöra ett annat mer miljövänligt tekniskt utförande av överföringsförbindelsen. Regeringen biföll genom beslut den 6 augusti 1998 Svenska kraftnäts ansökan.

Under år 1997 har Svenska kraftnät tillsammans med Vattenfall AB och det polska företaget Polish Power Grid Company (PPGC) bildat SwePol Link AB. Bolagets uppgift är att bygga, äga, driva och underhålla Polen-kabeln. Bolaget ägs till 51 % av Svenska kraftnät, 48 % av Vattenfall och 1 % av PPGC. Under år 1997 har ett flertal avtal rörande Polen-kabeln tecknats, bl.a. ett långsiktigt transiteringsavtal mellan SwePol Link AB och Vattenfall. I avtalet åtar sig Vattenfall att täcka SwePol Links kostnader för Polen-kabeln mot att Vattenfall får rätt att utnyttja kabelns kapacitet. Betalningsåtagandet och rätten att utnyttja kabelns kapacitet minskas om SwePol Link AB utnyttjar optioner att teckna transiteringsavtal med andra parter.

Svenska kraftnät har våren 1998 redovisat ett uppdrag beträffande ett antal s.k. *benchmarking* (referenskontrollstudier) som verket deltar i. Studierna omfattar ett stort antal nätföretag i främst Europa och USA och berör flera områden, bl.a. driftsäkerhet, underhållskostnader, effektivitet i driftverksamheten, överföringskost-

nader och finansiell nyckeltalsanalys. Av redovisningen framgår att driftsäkerheten hos det svenska stamnätet är god jämfört med flertalet företag. Jämförbarheten påverkas dock starkt av enstaka störningar. Vad gäller underhållsverksamheten motsvarar Svenska kraftnäts kostnadsnivå genomsnittet hos andra studerade företag, trots att Svenska kraftnät sedan år 1991 har reducerat dessa kostnader med ca 30 %. Svenska kraftnät bedömer att en ytterligare effektiviseringspotential finns inom detta område. För att ta till vara denna pågår inom verket en uppbyggnad av kompetens och resurser för en effektivare styrning och kontroll av underhållsverksamheten. Driftverksamhetens kostnadsnivå bedöms som bättre eller i nivå med genomsnittet av de studerade företagen. En effektivisering av driftverksamheten genomförs för närvarande, bl.a. genom en reduktion av antalet driftcentraler och installation av ett nytt datorsystem för kraftsystemstyrning. Jämförelser av nyckeltal visar att överföringskostnaderna på det svenska stamnätet är lägre än för andra företag för vilka data är tillgängliga.

Verksamhetens inriktning m.m. åren 1999-2001

Svenska kraftnäts treårsplan

Svenska kraftnät har till regeringen redovisat sin treårsplan för perioden 1999 – 2001 på koncernnivå.

För räntabiliteten gäller för närvarande som mål att verket skall uppnå en avkastning på justerat eget kapital, efter schablonmässigt avdrag för skatt, på nio procent. Svenska kraftnät föreslår att avkastningskravet sänks till sju procent från år 1999 för att bättre anpassas till risken i verksamheten och till den rådande ränte- och inflationsnivån.

Svenska kraftnät föreslår i övrigt inga förändringar av de övergripande målen och verksamhetsmålen för verket.

För driftsäkerheten i det svenska stamnätet gäller som mål att den bör ligga på en samhälls-ekonomiskt rimlig nivå. För att uppfylla detta mål genomför Svenska kraftnät utbyggnad, underhåll och drift av stamnätet och utlandsförbindelserna enligt vedertagna driftsäkerhetsprinciper.

För kostnadseffektiviteten gäller som mål att Svenska kraftnäts verksamhet bör vara minst lika kostnadseffektiv som för jämförbara företag. Svenska kraftnät anför att arbetet med att för-

bättra kostnadseffektiviteten pågår ständigt, bl.a. genom utvecklingen av verkets ekonomistyrning. Andra aktiviteter som kan underlätta arbetet med ökad kostnadseffektivitet är referenskontroll med jämförbara företag samt en effektiv upphandling av tjänster.

För forsknings- och utvecklingsinsatserna gäller att de skall inriktas på metoder och teknik som kan öka driftsäkerheten, effektiviteten och miljöanpassningen av det svenska stamnätet. Samarbetsmöjligheterna med andra företag och organisationer bör tas tillvara. Detta sker genom utvecklingsbolagen STRI AB och ELFORSK AB, i vilka Svenska kraftnät äger 25 %. Visst samarbete sker även direkt med bl.a. det norska nätföretaget Statnett SF. Svenska kraftnät planerar inga förändringar av inriktning eller omfattning av FoU-insatserna.

Svenska kraftnät skall medverka i utvecklingen av det nordiska samarbetet inom elförsörjningsområdet. Svenska kraftnät avser att medverka i ytterligare integration av den nordiska elhandeln och verka för harmonisering mellan de nordiska länderna av bl.a. reglerna för systemansvar och balanstjänst, nättariffer och flaskhalshandling.

Investerings- och finansieringsplan

Svenska kraftnäts förslag till investerings- och finansieringsplan för åren 1999 – 2001 för affärsverkskoncernen bygger på verkets långsiktiga investeringsplanering för stamnätet inklusive utlandsförbindelserna. De planerade investeringarna inom affärsverkskoncernen under perioden beräknas beloppsmässigt till ca 3 156 miljoner kronor. Planen omfattar dels investeringar i stamnätet och utrustning för telekommunikation (inklusive optofibrer) om ca 1 510 miljoner kronor, dels investeringen i Polen-kabeln om ca 1 646 miljoner kronor.

Investeringarna i stamnätet avser enligt förslaget dels åtgärder i befintliga anläggningar (s.k. reinvesteringar) om sammanlagt ca 620 miljoner kronor, dels nyinvesteringar om sammanlagt ca 890 miljoner kronor. Reininvesteringarna syftar i första hand till att bibehålla driftsäkerheten och överföringskapaciteten i elsystemet och till att uppfylla gällande säkerhetskrav i befintliga anläggningar. Enligt Svenska kraftnät ökar förnyelsebehovet under de kommande åren till följd av en stigande åldersstruktur i anläggningarna i det svenska stamnätet. Investerings- och finansieringsplanen omfattar åtgärder i stamnätet till

följd av avvecklingen av kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck. Dessa investeringar, beräknas uppgå till sammanlagt 360 miljoner kronor, varav 350 miljoner kronor utfaller under perioden 1999 till 2001. Koncernens investeringar i telekommunikationer och informationssystem beräknas till ca 150 miljoner kronor och i optoförbindelser till ca 110 miljoner kronor.

Kostnaderna för åtgärder i Svenska kraftnäts anläggningar, system och verksamhet för att upprätthålla elförsörjningen vid höjd beredskap beräknas till ca 20 miljoner kronor för år 1999. Åtgärderna inriktas på bl.a. tryggare telekommunikationer, förbättrad reparationsförmåga och tillträdesskydd.

Svenska kraftnät bedömer att det inom affärsverket inte uppkommer något ytterligare lånebe

hov under perioden 1999 – 2000. Affärsverkets investeringsverksamhet föreslås finansieras med egna medel. Investeringarna i Polenkabeln, som är avsedda att genomföras i dotterbolaget SwePol Link AB, planeras att finansieras dels genom extern upplåning om ca 1 578 miljoner kronor, dels delägarlån om sammanlagt ca 680 miljoner kronor. Svenska kraftnäts andel av delägarlånen beräknas till ca 347 miljoner kronor.

Svenska kraftnät föreslår en oförändrad ram på 2 000 miljoner kronor för affärsverkets upplåning i och utanför Riksgäldskontoret. Svenska kraftnät föreslår inga förändringar av det nuvarande soliditetsmålet på lägst 38 %.

En sammanfattande investerings- och finansieringsplan för Affärsverket svenska kraftnät budgetåren 1999 – 2001 ges i tabellen 3.1.

3.1 Investerings- och finansieringsplan

Miljoner kronor

	Total kostnad	Anskaffat t.o.m. 1997	Prognos 1998	Budget 1999	Beräknat 2000	Beräknat 2001
Investeringar exkl. Polenlänken		297	408	450	540	520
Polenlänken		310	810	1578	68	
Summa investeringar						
Amortering av externa lån		500	-	-	-	-
Egen finansiering - använt till delägarlån till SwePol Link		-	351	-	-	-
Egen finansiering - övrig	-	780	410	450	608	520 ¹
Extern upplåning, SwePol Link	-	309	457	1578	-	-
Summa finansiering	-	589	1 218	2 028	608	520

¹ Varav 68 miljoner kr egen finansiering inom SwePol Link AB

Avgiftsinkomster för helt avgiftsfinansierade verksamheter

Avgiftsinkomster för Affärsverket svenska kraftnät avgiftsfinansierade verksamhet prognosticeras för åren 1999 – 2001 i tabellen 3.2.

Tabell 3.2 Avgiftsinkomster

Miljoner kronor

	1997	1998	1999	2000	2001
	2 686	2 114	2 065	2 363	2 554

Beräknade inleveranser från affärsverk

Av Svenska kraftnäts delårsrapport för första halvåret 1998 framgår att 1998 års resultat bedöms understiga det gällande avkastningskravet

på nio procent på justerat eget kapital. Det prognosticerade resultatet är 501 miljoner kronor. Detta förklaras av att intäkterna i stamnätsverksamheten är lägre än beräknat beroende på dels lägre energipriser, dels en minskad överföring på stamnätet och utlandsförbindelserna än vad som förutsattes vid budgeteringstillfället. Vid en antagen nivå på utdelning och skattemotsvarighet på 50 % av årets resultat innebär det en inleverans till statsbudgeten år 1999 på 250,5 miljoner kronor.

Svenska kraftnäts verksamhetsplan för åren 1999 – 2001 innebär ett budgeterat resultat på 456, 470 respektive 487 miljoner kronor vid ett avkastningskrav på sju procent av justerat eget kapital. Aktuellt års utdelning inlevereras nästkommande verksamhetsår.

Det beräknade resultatet samt utdelningen och skattemotsvarigheten från Affärsverket svenska kraftnät under budgetåren 1999 – 2001

givet prognosen för år 1998, givet ett avkastningskrav på sju procent och givet ett utdelningskrav på 65 % fr.o.m. år 1999 redovisas i tabell nedan.

Tabell 3.3 Beräknade inleveranser

Miljoner kronor

	Utfall 1997	Prognos 1998	Beräknat 1999	Beräknat 2000	Beräknat 2001
Årets resultat	842	501	456	470	487
Utdelning och skattemot-svarighet ¹	421	250,5	296	305	316

¹ Inlevereras nästföljande år

Övriga bemyndiganden

Svenska kraftnät hemställer i verksamhetsplanen att verket även fortsättningsvis skall bemyndigas att dels bilda aktiebolag med ett aktiekapital om högst 10 miljoner kronor, dels inom en sammanlagd ram om 10 miljoner kronor besluta om förvärv av aktier och andelar i bolag samt om avyttring av aktier och andelar i bolag i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier och andelar.

Regeringens överväganden

Regeringen konstaterar att Riksrevisionsverket inte har haft några invändningar i revisionsberättelsen över Svenska kraftnäts årsredovisning för år 1997. Regeringen bedömer att verksamheten vid Svenska kraftnät har bedrivits i enlighet med de mål och den inriktning som verket ålagts. Regeringen har fastställt årsredovisningen och beslutat resultatdisposition med utdelning och skattemotsvarighet.

Regeringen bedömer att Svenska kraftnät på ett affärsmässigt sätt förvaltats och drivits stannat med de statligt ägda utlandsförbindelserna, samt fullgjort sin uppgift beträffande systemansvar, balansavräkning, FoU-verksamhet och integration av den nordiska elmarknaden. Samarbetet med andra nordiska stannätsoperatörer bör framhållas som särskilt viktigt för utvecklingen av en konkurrensutsatt och integrerad nordisk elmarknad. Verksamhetsmålen har därmed uppnåtts.

Erfarenheterna från referenskontrollstudierna visar att det torde finnas utrymme för ytterligare effektiviseringar av verksamheten, bl.a. på under-

hållssidan. Det arbete som pågår inom Svenska kraftnät bedöms ge goda förutsättningar för en sådan effektivisering.

När det gäller FoU inom området kraftöverföring har det historiskt sett bedrivits ett nära samarbete mellan Vattenfall, högskoleväsendet och svenska företag. Detta samarbete vidareförs genom Svenska kraftnät. Regeringen avser att uppdraga åt Svenska kraftnät att redovisa en strategi för den framtida FoU-verksamheten med syfte att säkra ett fortsatt effektivt samarbete mellan forskarsamhället och näringslivet.

Svenska kraftnät skall enligt sin instruktion bl.a. förvalta, driva och utveckla ett miljöanpassat kraftöverföringssystem. Regeringen har erfarit att affärsverket utvecklat en miljöstrategi för verksamheten.

Investerings- och finansieringsplan samt beredskapsåtgärder

Regeringens förslag: Den av Affärsverket svenska kraftnät föreslagna nu redovisade investerings- och finansieringsplanen för treårsperioden 1999 – 2001 samt omfattning och inriktning på verkets beredskapsåtgärder bör godkännas som en inriktning för treårsperioden 1999 – 2001.

Regeringen har inget att erinra mot de överväganden och förslag om verksamhetens mål och inriktning som presenteras i Svenska kraftnäts treårsplan. Regeringen har i enlighet med Svenska kraftnäts förslag sommaren 1998 beslutat att avkastningskravet på Affärsverkskoncernen den 1 januari 1999 sänks till sju procent på justerat eget kapital efter skatt. Samtidigt beslutades att ett krav på utdelning och skattemotsvarighet på 65 % av årets resultatet skall gälla som riktlinje för affärsverkskoncernen.

Regeringen anser att den nu redovisade investerings- och finansieringsplanen för Svenska kraftnäts verksamhetsområde för treårsperioden 1999 – 2001 samt omfattning och inriktning av verkets beredskapsåtgärder bör godkännas. Investeringsverksamheten inom Svenska kraftnät kan planeras med relativt god framförhållning. Tidsmässiga förskjutningar som påverkar investeringsnivåerna de enskilda åren kan dock förekomma. Beträffande investeringsramen förordar regeringen därför att riksdagen nu godkänner inriktningen för treårsperioden.

Finansiella befogenheter

Regeringens förslag: Regeringen bör bemyndigas att dels teckna borgen för och lämna kreditgarantier till bolag, i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier och andelar, inom ett sammanlagt belopp om 1 500 miljoner kronor, dels inom en total ram om 135 miljoner kronor besluta i frågor som rör förvärv av aktier eller bildande av bolag inom Svenska kraftnäts verksamhetsområde. Regeringen bör vidare bemyndigas att låta Svenska kraftnät ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret inom sammanlagd ram om 2 000 miljoner kronor samt dels låta Svenska kraftnät placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret, dels ge Svenska kraftnät rätt att besluta om förvärv och avyttring av aktier och bildande av bolag inom en sammanlagd ram av högst 10 miljoner kronor.

Regeringen har riksdagens bemyndigande att teckna borgen för och lämna kreditgarantier till bolag, i vilka Svenska kraftnät förvaltar statens aktier och andelar, intill ett sammanlagt belopp om 1 500 miljoner kronor (prop. 1997/98:1, utg.omr 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133). Nivån är beräknad utifrån förutsättningen att Svenska kraftnät skall lämna borgen eller kreditgarantier till bolaget för SwePol-Link AB. Regeringen föreslår att detta bemyndigande kvarstår oförändrat under år 1999.

Regeringen har av riksdagen bemyndigats att inom en total ram om 135 miljoner kronor besluta i frågor som rör förvärv av aktier eller bildande av bolag inom Svenska kraftnäts verksamhetsområde. Regeringen föreslår att detta bemyndigande kvarstår oförändrat under år 1999.

Regeringen föreslår att Svenska kraftnät under år 1999 får rätt att ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret inom en sammanlagd ram om 2 000 miljoner kronor, vilket motsvarar nivån på den nuvarande upplåningen i Riksgäldskontoret.

Regeringen har av riksdagen bemyndigats att ge Svenska kraftnät rätt att besluta om förvärv och avyttring av aktier och bildande av bolag inom en ram av högst 10 miljoner kronor. Regeringen föreslår att detta bemyndigande kvarstår oförändrat under år 1999.

Vad gäller placering av likvida medel föreslår

regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 1999 låta Svenska kraftnät placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret i enlighet med nu gällande ordning.

3.2 Utgiftsutvecklingen

Utgiftsutvecklingen

Miljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1997 ¹	Anslag 1998 ^{1,2}	Utgifts- prognos 1998 ¹	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
	145,2	145,2	113,4	115,5	117,3

¹ Se avsnitt 3.4 Anslag.

² Inklusivt beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 i samband med den ekonomiska vårpropositionen. Resultatbedömning

3.3 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte lämnat några invändningar i revisionsberättelsen för Affärsverket svenska kraftnät, eller framfört andra principiellt viktiga synpunkter på verksamhetsområdet.

3.4 Anslag

A1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader

Tabell 3.4

Tusental kronor

	Anslag	Utgifts- prognos
1998	145 191	145 191
1999	113 434	
2000	115 481 ²	
2001	117 253 ³	

¹ Varav 7 150 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1998.

² Motsvarar 113 434 tkr i 1999 års prisnivå

³ Motsvarar 113 434 tkr i 1999 års prisnivå

Statens energimyndighet bildades den 1 januari 1998. Myndighetens ansvar och myndighetsuppgifter beskrivs under 3.1. Energimyndigheten ansvarar helt eller delvis för förvaltningen av följande anslag på 1998 års statsbudget som ingår i programmet för en omställning till ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem.

- B1 Bidrag för att minska elanvändningen
- B2 Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor
- B3 Åtgärder för effektivare energianvändning
- B4 Energiforskning
- B5 Energiteknikstöd
- B6 Introduktion av ny energiteknik
- B7 Energipolitiskt

Under år 1997 administrerades verksamheten inom ramen för NUTEK. På tilläggsbudget för 1997 anvisades 30 miljoner kronor till ramanslaget A7 Kostnader för bildandet av en ny energimyndighet. Budgetåret 1998 anvisades 25 miljoner kronor till ramanslaget A2 Kostnader för bildandet av en ny energimyndighet. Anslagssparandet från 1997 års anslag har överförts till 1998 års anslag A2 Kostnader för bildandet av en ny energimyndighet. Belastningen på anslaget A2 kommer enligt pronos att bli 34,9 miljoner kronor under år 1998, detta belopp är inte inkluderat i ovanstående tabell. Fr.o.m. budgetåret 1999 förs detta anslag inte upp på statsbudgeten.

Regeringens överväganden

I budgetpropositionen för 1998 har redogjorts för finansieringen av anslaget A1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader. Det som sagts om finansieringen ligger fast. När det gäller anslagsnivån för år 1998 har en justering gjorts för budgetåret 1998, som redogjordes för i regeringens ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150).

För anslagsnivåerna åren 1999 – 2001 föreslår regeringen en justering. Enligt gjorda överenskommelser skall sammanlagt 30 miljoner kronor föras över från sakanslagen till Statens energimyndighets förvaltningsanslag. Det innebär att 20 miljoner kronor förs över från B4 Energiforskning och 10 miljoner kronor förs över från B6 Introduktion av ny energiteknik.

De preliminärt beräknade anslagsnivåerna för år 1999 som anges i budgetpropositionen för 1998 överensstämmer inte med detta. Därför skall anslagsnivåerna för år 1999 korrigeras för anslaget B4 Energiforskning och anslaget A1 Statens energimyndighet enligt tabell nedan.

I budgetpropositionen för år 1998 meddelade regeringen sin avsikt att noga följa upp förvaltningskostnaderna för att tillse att anslaget i största möjliga utsträckning långsiktigt kan användas för programverksamheten. Vidare konstaterades att för de sakanslag som myndigheten disponerar till investeringar i ny elproduktion och energieffektivisering samt till forsknings- och utvecklingsverksamhet inom det energipolitiska programmet är det naturligt att en mindre del av kvarvarande medel inom ramen kan användas för programanknuten verksamhet, som till exempel uppföljning och utvärdering. I regeringsbrev för år 1998 angav regeringen högsta belopp för sådana programanknutna kostnader under sakanslagen. I Statens energimyndighets delårsrapport finns uppgifter om utfall och generellt kan konstateras att de utgifter för programanknuten verksamhet som myndigheten haft under sakanslagen under perioden 1 januari till 30 juni 1998 uppgår till mindre än hälften av de högstabelopp som regeringen medgivit.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Statens energimyndighet kan utföra viss avgiftsfinansierad analysverksamhet på uppdrag från externa beställare. Myndigheten disponerar avgiftsinkomsterna. En budget för dessa avgiftsinkomster under anslag för budgetåren 1999 – 2001 redovisas i tabellen nedan.

Tabell 3.5 Avgiftsinkomster under anslag

Tusental kronor					
1997	1998	1999	2000	2001	
220	250	250	250	250	

Slutsatser**Beräkning av anslaget för 1999***Tusental kronor*

Anslag 1998	145 191 ¹
<i>Engångsvis anslagsökning på tilläggsbudget 1998</i>	-7 150 ²
<i>Nivåsenkning enligt plan</i>	-27 000
<i>Överföring från anslaget</i>	10 000
<i>B4 Energiforskning³</i>	
<i>Återföring till anslaget</i>	-10 000
<i>B4 Energiforskning</i>	
<i>Pris- och löneomräkning</i>	2 393
Förslag 1999	113 434

¹ Inklusivt engångsvis ökning på tilläggsbudget våren 1998.² Överföring av 7 150 tkr från anslag A1 NUTEK: Förvaltningskostnader under utgiftsområde 24 Näringsliv engångsvis budgetåret 1998 på tilläggsbudget skall inte påverka beräkningen av förslag 1999.³ Denna överföring ingick i det beräknade beloppet för 1999 som redovisades i budgetpropositionen för 1998.

Regeringen bedömer att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt.

4 Omställning och utveckling av energisystemet

4.1 Omfattning

Omfattning och ändamål sammanfaller med vad som redan angetts för hela utgiftsområdet.

4.2 Utgiftsutvecklingen

Utgiftsutvecklingen

Milljoner kronor (löpande priser)

Utfall 1997 ¹	Anslag 1998 ²	Utgifts- prognos 1998	Förslag anslag 1999	Beräknat anslag 2000	Beräknat anslag 2001
310	1 841	895	1 568	1 325	1 598

¹Inkluderar utfall för 1997 års verksamhetsområden A Omställning och utveckling av energisystemet och B Energiforskning.

²Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

4.3 Resultatbedömning

(Se 2.3.3)

4.4 Anslag

B1 Bidrag för att minska elanvändning

Tabell 4.1

Tusental kronor

1998	Anslag	290 000	Utgifts- prognos	260 000
1999	Förslag	355 000		
2000	Beräknat	305 000		
2001	Beräknat	395 000		

Anslaget disponeras för stöd enligt förordningen (1997:635) om statligt bidrag till vissa investeringar för att minska elanvändningen i bostäder och vissa lokaler samt förordningen (1997:634) om statligt bidrag till investering för ombyggnad och anslutning av eluppvärmda byggnader till fjärrvärme. Stöd lämnas i form av bidrag.

Boverket är ansvarigt för stöd enligt förordningen om statligt bidrag till vissa investeringar för att minska elanvändningen i bostäder och vissa lokaler. Länsstyrelserna har ansvar för att administrera stödet.

Statens energimyndighet ansvarar för stöd enligt förordningen om statligt bidrag till investering för ombyggnad och anslutning av eluppvärmda byggnader till fjärrvärme. Länsstyrelserna har ansvar för att administrera stödet.

Förutom bidrag för konvertering av fastigheter till fjärrvärme ges stöd för utbyggnad av fjärrvärmenätet. Förordningen för detta stöd har anmälts till Europeiska kommissionen för

granskning av förordningens förenlighet med statsstödsreglerna.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett flerårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår bidrag till vissa investeringar för att minska elanvändningen i bostäder och vissa lokaler samt ombyggnad och anslutning av eluppvärmda byggnader till fjärrvärme. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133) ekonomiska ramar för anslaget om sammantaget 1 650 miljoner kronor för perioden 1998 – 2002.

Fjärrvärme

Målet är att under en femårsperiod minska den årliga elanvändningen med 1,5 TWh genom konvertering till fjärrvärme. Intresset för bidraget är stort. En förutsättning för att nå målet är dock att kostnaden för att konvertera minskar.

Eleffektminskande åtgärder samt konvertering till individuell bränsleeldning

Intresset för bidragen är stort. Syftet med dessa bidrag är att stimulera till åtgärder i områden där det inte är ekonomiskt rimligt att ansluta till fjärrvärme.

Resultatinformation

Tabell 4.2 Sammanställning över ärenden 1 jan - 30 april 1998

Åtgärd	Inkomna ärenden (Antal lägenheter)	Beviljade bidrag (Antal lägenheter)	Summa beviljade bidrag (Miljoner kronor)	Anslagna medel 1998 (Miljoner kronor)
Konvertering till fjärrvärme	15 000	3 500	30	100
Konvertering till individuell bränsleeldning	6 830	2 556	52	140
Eleffektminskande åtgärder	19 021	4 572	43	50
Summa	40 851	10 628	125	290

Fjärrvärme

Inkomna ansökningar till länsstyrelserna som ännu inte har behandlats vad gäller fjärrvärmeanlutning omfattar nästan 230 miljoner kronor (t.o.m. april 1998). Energimyndigheten har i två omgångar under 1998 fördelat 90 miljoner kronor till länsstyrelserna. I den andra omgången som fördelades i juni 1998 tog myndigheten hänsyn till dels skillnad i efterfrågan mellan länen och dels vilken typ av bostäder som ansökningarna avser. Län med många ärenden avseende småhus har prioriterats.

Konvertering av direktelvärmdda småhus prioriteras av flertalet länsstyrelser. Av beslutat stöd har 43 procent (av antalet lägenheter) avsett småhus medan 57 procent (av antalet lägenheter) avsett flerbostadshus.

Under perioden fram till den 31 maj 1998 har länsstyrelserna beslutat om ärenden motsvarande ca 30 miljoner kronor. Statens energimyndighet har uppskattat att hittills beviljade bidrag kan leda till en minskning av den årliga elanvändningen för uppvärmning med ca 50 GWh från och med innevarande år. Hittills inkomna ansökningar om bidrag för anslutning till fjärrvärme omfattar ca 260 miljoner kronor och har av Statens energimyndighet beräknats kunna leda till en minskning av den årliga elanvändningen med 250 GWh.

Av den totala kostnaden för konvertering har i genomsnitt 33 procent täckts av bidrag. Kostnaden för konvertering per hus har sedan stödet infördes minskat med i storleksordningen 10 – 15 % per hus. Om målet med bidraget skall kunna nås måste dock kostnaden sänkas ytterligare.

Regeringen har den 17 juni 1998 genom ändring av regleringsbrev beslutat om beställningsbemyndigande för Statens energimyndighet omfattande 225 miljoner kronor för år 1998.

Konvertering till individuell bränsleeldning

Inkomna ansökningar till länsstyrelserna som ännu inte har behandlats vad gäller konvertering till individuell bränsleeldning omfattar nästan 110 miljoner kronor (t.o.m. april 1998). Boverket har hittills fördelat 121 miljoner kronor till länsstyrelserna. Med utgångspunkt från hittillsvarande ärendeström har Boverket uppskattat det totala medelsbehovet under 1998 till 150 miljoner kronor.

Det genomsnittliga bidraget per lägenhet är för småhusärenden 19 620 kr. För flerbostadshus och lokaler är det genomsnittliga bidraget per ärende 56 750 kr.

Av de ärenden där bidrag beviljats utgör konvertering från direktverkande el 83 procent. Den vanligaste boendetyper som beviljats medel är egnahem, 96 procent. De vanligaste typerna av uppvärmningsform både bland ansökningar och bland beviljade bidrag är ved-, flis- eller pelletspanna samt värmepump.

Boverket har uppskattat att hittills beviljade bidrag kan leda till en minskning av den årliga elanvändningen för uppvärmning med 46 GWh.

Regeringen har den 17 juni 1998 genom ändring av regleringsbrev beslutat om beställningsbemyndigande för Boverket omfattande 30 miljoner kronor för konvertering till individuell bränsleledning.

Eleffektminskande åtgärder

Det totala behovet av medel för de ärenden som ännu inte behandlats uppgår till ca 137 miljoner kronor. Av de ärenden där bidrag har beviljats utgörs 73 procent direktverkande elvärme. Den vanligaste bostadstypen där bidrag beviljats är egnahem. Den vanligaste åtgärden både vad gäller antal ansökningar och beviljade bidrag är effektvakt i kombination med kompletterande värmekälla.

Det genomsnittliga bidraget per ansökan är 9 440 kr och per lägenhet ca 9 390 kr.

Boverket har uppskattat att hittills beviljade bidrag kan leda till en minskning av den årliga

Tabell 4.3 Bemyndiganden

Tusental kronor

	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001- beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	110 000	-	-
Nya förpliktelser	370 000	480 000	-	-
Infriade förpliktelser*	-260 000	-290 000	-300 000	-
Utestående förpliktelser vid årets slut	110 000	300 000	-	-
-	355 000	300 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Beräkning av anslaget för 1999

Tusental kronor

Anslaget 1998	290 000
Ökning enligt det energipolitiska beslutet ¹	110 000
Omfördelning över tid	-45 000
Förslag 1999	355 000

¹ Avser beräknat anslagsbelopp i budgetpropositionen för 1998

elanvändningen för uppvärmning med 15 GWh medan åtgärderna enligt Boverkets uppskattning kan leda till en minskning av effektbehovet med 13 MW. När det gäller effekten motsvarar den angivna minskningen skillnaden mellan effekten motsvarande huvudsäkring före bidrag och huvudsäkring efter bidrag. Av det följer att den beräknade effektminskningen kan skilja sig högst väsentligt från verklig minskning av effekten.

Regeringen har den 17 juni 1998 genom ändring av regleringsbrev beslutat om beställningsbemyndigande för Boverket omfattande 100 miljoner kronor för eleffektminskande åtgärder.

Beställningsbemyndiganden

Regeringen bör få möjlighet att göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret och fördela åtaganden över femårsperioden enligt nedanstående tabell. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden. Högsta belopp enligt tabell 4.3

Som regeringen tidigare påpekat finns det ett behov av att sänka kostnaden för konvertering från direktverkande el till annat distributionssystem för värmen om det skall vara möjligt att nå det av riksdag och regering uppsatta målet. Åtgärden har betydelse både vid anslutning till fjärrvärme och övergång till annan uppvärmningsform som t.ex. värmepump eller panna. För att sänka kostnaden krävs ett utvecklingsarbete. Statens energimyndighet samfinansierar tillsammans med branschen projekt i sådant syfte. För att ytterligare sänka kostnaden för fjärrvärmeanslutning är det också viktigt att rimliga förutsättningar ges

för stöden till utbyggnad av fjärrvärmenäten. Regeringen gör mot denna bakgrund bedömningen att en omfördelning av ramanslaget över tidsperioden 1999 – 2002 bör göras. Regeringen föreslår att en större del av anslaget skall användas under den senare delen av perioden, jämfört med de anslagsbelopp som beräknades i budgetpropositionen för 1998. Det innebär att anslagsbeloppen under år 1999 och 2000 minskas med 45 miljoner kronor för vart och ett av åren jämfört med de beräknade beloppen i budgetpropositionen för 1998, för att sedan ökas med 45 miljoner kronor för vart och ett av åren 2001 och 2002.

B2 Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor

Tabell 4.5

Tusental kronor

1997	Utfall	248	¹ Anslags-sparande	79 752
1998	Anslag	215 000	Utgifts-prognos	103 163
1999	Förslag	135 000		
2000	Beräknat	135 000		
2001	Beräknat	260 000		

¹ Detta avser utfallet på det på tillägsbudget för 1997 uppförda ramanslaget A 5 Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energislag.

Anslaget disponeras för bidrag till vissa investeringar inom energiområdet. Stödet lämnas i form av bidrag till investeringar i biobränslebaserad kraftvärme, vindkraftverk och småskalig vattenkraft samt för utveckling och provning av ett upphandlingsförfarande för ny teknik för elproduktion med förnybara energislag. Investeringarna i småskalig vattenkraft torde i huvudsak komma att gälla utnyttjande av redan befintliga regleringar samt förbättrad turbinteknik.

Förordningen (1998:22) om statligt stöd till vissa investeringar inom energiområdet trädde i kraft den 15 februari 1998. I förordningen finns bestämmelser om stöd till investeringar i biobränslebaserad kraftvärme, vindkraftverk och småskalig vattenkraft.

Ett förslag till förordning om upphandling av ny elproduktionsteknik har anmälts till Europeiska kommissionen för granskning enligt statsstödsreglerna.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett flerårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår bidrag till investeringar i biobränslebaserad kraftvärme, vindkraft och småskalig vattenkraft samt för utveckling av ett upphandlingsförfarande för ny teknik för elproduktion med förnybara energislag. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133) ekonomiska ramar för anslaget om sammanlagt 920 miljoner kronor för perioden 1998 – 2002.

Budgetåret 1995/96 anvisades 200 miljoner kronor till tolfte huvudtitelns reservationsanslag E7 Insatser för ny energiteknik.

Resultatinformation

1991 års energipolitiska program

De investeringsstöd som infördes inom ramen för 1991 års energipolitiska program för biobränslebaserad kraftvärme, solvärme och vindkraft avslutades under år 1996. Det särskilda program som inrättades för utveckling av ny teknik för elproduktion med biobränsle avslutades under år 1997.

Resultatet av stöd till solvärme har tidigare redovisats till riksdagen (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272). Något ytterligare investeringsstöd till solvärme har inte utbetalats sedan dess och därför behandlas enbart stödet till vindkraft och biobränsle i detta sammanhang. Stöd till solenergi behandlas under anslaget B4 Energiforskning.

Driftdata från vindkraftsprojekten under de fyra senaste åren framgår i tabell 4.6.

Tabell 4.6 Vindkraft i Sverige under åren 1994-1997

År	1994	1995	1996	1997
Totalinstallerad effekt (MW)	35	64	105	121
Elproduktion TWh	0,07	0,11	0,14	0,20
Antal verk	157	219	303	334
Tillkommande verk under året	62	84	31	84

Av tabellen framgår att under perioden har antalet aggregat mer än fördubblats och den totala installerade effekten för de svenska vindkraftverken mer än trefaldigats. Denna utveckling kan sannolikt till största delen tillskrivas det statliga programmet.

Under år 1997 har även driftsstatistik för åren 1994/95 – 1996/97 för biobränslebaserad kraftvärme inom ramen för 1991 års energipolitiska program redovisats till regeringen. Detta visas i tabell 4.7.

Tabell 4.7 Biobränsleeldade kraftvärmeverk 1994-1997

	Kraft- värme Ång- turbin 94/95	Gas- motor 94/95	Kraft- värme Ång- turbin 95/96	Gas- motor 95/96	Kraft- värme Ång- turbin 96/97	Gas- motor 96/97
Antal anläggningar	6	11	9	17	13	19
Installerad eleffekt	125	4	286	12	321	13
Beräknad elproduktion (GWh)	597	28	1 122	79	1 294	81
Producerad el (GWh)	360	24	1 165	61	1 201	66
Producerad värme (GWh)	1 233	40	3 129	94	3 430	99
Tillgänglighet elproduktion	94	82	95	75	96	80

Av tabellen framgår att den årliga elproduktionskapaciteten i anläggningarna uppgår till drygt 1 200 GWh, dvs. 1,2 TWh. Sex av de sammanlagt 45 projekt som beviljats bidrag har ännu inte slutredovisats. Dessa förväntas tas i drift under eldnings säsongen 1997/98. För flertalet av de 45 projekten har det statliga stödet inneburit en väsentlig tidigareläggning av investeringen.

Tekniken är ännu inte helt färdigutvecklad, i synnerhet vad gäller gasmotorer som drivs med röt- eller deponigas. Detta har medfört att tillgängligheten i vissa fall har varit låg för dessa anläggningar. Däremot visar tabellen att tillgängligheten nu är mycket god för konventionella ångturbinanläggningar, vilka i allmänhet drivs

med fasta biobränslen i form av skogsavfall och sågverksavfall.

1997 års energipolitiska program

Det femåriga omställningsprogram som delvis inleddes under budgetåret 1997 omfattar investerings- och teknikupphandlingsstöd för biobränslebaserad kraftvärme, vindkraft, småskalig vattenkraft samt konvertering och anslutning av eluppvärmda villor till fjärrvärmesystemet och eleffektminskande åtgärder. Investeringsprogrammen avsågs huvudsakligen träda i kraft den 1 juli 1997. De förordningar som reglerar stöden blev dock godkända av EU-kommissionen utifrån gemenskapens regler för statsstöd först efter årsskiftet 1997/98, varför verksamheten ännu inte givit några omfattande resultat. Den förordning som styr upphandlingsstödet granskas för närvarande av kommissionen.

Bidrag till investeringar i biobränslebaserad kraftvärme

Drygt 20 ansökningar om bidrag har inkommit till Statens energimyndighet. De ansökta beloppen uppgår sammanlagt till närmare 1 500 miljoner kronor, vilket är avsevärt högre än det belopp, 450 miljoner kronor, som har anvisats för investeringsstödet under den femåriga programperioden.

Hittills har två anläggningar beviljats bidrag. I Lycksele skall uppföras en fluidiserad bädd för skogsavfall och rester från sågverk. Anläggningen har en eleffekt på 14,2 MW. Den andra anläggningen, som skall förläggas till Sala-Heby, har en eleffekt på 9,9 MW och skall eldas med skogsbränslen, bark och spån.

Bidrag till investeringar i vindkraftverk

Statens energimyndighet har t.o.m. slutet av juni 1998 beviljat bidrag för 115 vindkraftsaggregat med en total effekt på 75,4 MW och en beräknad årsproduktion på 0,17 TWh el. Det sammanlagda beviljade bidragsbeloppet är 101 miljoner kronor. Ytterligare ansökningar om sammanlagt ca 25 miljoner kronor behandlas för närvarande på Energimyndigheten.

Inom ramen för de medel som anvisats för bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor finansierar Energimyndigheten ett antal programanknutna projekt med syfte att öka möjligheten för vindkraft att utnyttjas på ett miljöanpassat och kostnadseffektivt sätt. Exem-

pel på sådana projekt är vindkraft i harmoni med landskapet, inventering av områden med riksintresse för vindkraft och etablering av vindkraft i områden av intresse för försvaret.

Bidrag till investeringar i småskaliga vattenkraftverk

Knappt 20 ansökningar om bidrag har inkommit. Dessa ansökningar bereds för närvarande på Energimyndigheten, men något beslut om bidrag har ännu inte fattats.

Tabell 4.4 Bemyndiganden

Tusental kronor

	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001- beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	76 837	-	-
Nya förpliktelser	180 000	673 163	-	-
Infriade förpliktelser*	-103 163	-180 000	-135 000	-435 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	76 837	570 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	705 000	570 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Beräkning av anslaget för 1999

Tusental kronor

Anslag 1998	215 000
Omfördelning över tid	-80 000
Förslag 1999	135 000

Enligt 1997 års energipolitiska beslut är målet för bidraget till investeringar i vindkraftverk en ökad årlig elproduktion från landbaserad vindkraft med 0,5 TWh inom fem år. Bidraget till investeringar i småskalig vattenkraft bedömdes leda till att en ökad årsproduktion om 0,25 TWh el skulle kunna tillkomma inom fem år. Bidraget till investeringar i biobränslebaserad kraftvärme bedömdes medföra en kraftvärmeutbyggnad motsvarande ca 0,75 TWh el per år.

Regeringen bedömer att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt.

Regeringen anser att en omfördelning av ramanslaget över tidsperioden 1999-2002 bör göras. En större del av anslaget bör användas under senare delen av perioden. Det innebär att anslagsbeloppet under vart och ett av åren 1999 och 2000 minskas med 80 miljoner kronor, jämfört med de beräknade anslagsbelopp som angavs i budgetpropositionen för 1998, för att sedan ökas

Beställningsbemyndiganden

Regeringen bör få möjlighet att göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret och fördela åtaganden över femårsperioden enligt nedanstående tabell. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden. Högsta belopp enligt tabell 4.8.

med 80 miljoner kronor under vart och ett av åren 2001 och 2002. I detta sammanhang bör nämnas att omfördelningen inte hindrar myndigheten från att fatta beslut i bidragsärenden. Genom de beställningsbemyndiganden som regeringen föreslår kommer beslut att kunna fattas, även om utbetalningarna senareläggs.

B3 Åtgärder för effektivare energianvändning

Tabell 4.9

Tusental kronor

År	Typ	Belopp	1	Anslags- sparande	Belopp
1997	Utfall	3 502			498
1998	Anslag	90 000		Utgifts- prognos	57 698
1999	Förslag	65 000			
2000	Beräknat	65 000			
2001	Beräknat	115 000			

¹ Detta avser det på tilläggsbudget för 1997 uppförda ramanslaget A 6 Provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning.

Anslaget disponeras för åtgärder för en effektivare energianvändning i enlighet med riktlinjerna för 1997 års energipolitiska beslut. Anslaget omfattar teknikupphandling, information, utbildning, provning, märkning och certifiering samt kommunal energirådgivning. Statens energimyndighet ansvarar för samtliga delverksamheter utom provning, märkning och certifiering som Konsumentverket ansvarar för.

Förordning för teknikupphandling har anmälts till EG-kommissionen för granskning av dess förenlighet med statsstödsreglerna.

Budgetåret 1997 anvisades 30 miljoner kronor till reservationsanslaget A1 Vissa åtgärder för effektivare användning av energi. På tilläggsbudgeten för 1997 anvisades 4 miljoner kronor till ramanslaget A6 Provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning. Anslagsparandet från 1997 års ramanslag A6 Provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning har överförs till 1998 års ramanslag B3 Åtgärder för effektivare energianvändning.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett flerårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår information och utbildning, teknikupphandling av energieffektiv teknik, provning, märkning och certifiering av energikrävande utrustning samt kommunal energirådgivning. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133) ekonomiska ramar för anslaget om sammantaget 446 miljoner kronor för perioden 1998 – 2002.

Resultatinformation

1991 års energipolitiska program

I samband med 1991 års energipolitiska riktlinjer anslags medel för åtgärder i syfte att stimulera till en effektivare energianvändning. Energikommissionen (SOU 1994:40) granskade bl.a. resultatet av den del av 1991 års energipolitiska program som omfattade effektivare energianvändning. Kommissionen konstaterade att det är svårt att med säkerhet kvantifiera det totala resultatet av de satsningar som genomförts inom programmet för effektivare energianvändning. En slutsats som framkom genom de utvärderingar som gjordes var att det finns behov av att ytterligare utveckla rutiner för resultatmätning och utvärdering av denna typ av energipolitiska åtgärder. Det är därvid viktigt att insatser för energieffektivisering genomförs utifrån ett systemperspektiv.

Under perioden 1991 – 1997 genomförde NUTEK 21 teknikupphandlingar. Av dessa var 9 inom bostadssektorn, 5 inom lokalsektorn, 2 inom transportsektorn och 5 inom industrisektorn. Resultatet av teknikupphandlingarna har framför allt varit att en pågående utveckling har förstärkts och att introduktion av en viss teknik har tidigare lagts. I något fall har teknikupphandling lett till att marknaden förskjutits mot mer energieffektiva produkter medan i andra fall projekten inte haft någon påverkan utöver den pågående teknikutvecklingen. Det är svårt att uppskatta i vilken omfattning de produkter som varit föremål för teknikupphandling har spridits på marknaden.

Enligt riksdagens beslut (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) om riktlinjer för energipolitiken skall de tidigare årens insatser för effektivare energianvändning fortsätta i delvis nya former. Det nya anslaget avser åtgärder för effektivare energianvändning och skall i kombination med ett utvidgat europeiskt samarbete för energieffektivisering bidra till att ytterligare minska användningen av el och öka hushållningen med energi.

1997 års energipolitiska program

Teknikupphandling, information, utbildning

Verksamheten omfattar teknikupphandling, demonstration och aktiviteter i syfte att sprida resultat av teknikupphandlingar. Under 1997 har NUTEK genomfört fem teknikupphandlingar. Spridning av resultaten har skett genom trycksaker, press och på mässor. Verksamheten är sådan att resultaten blir synliga först på längre sikt.

Teknikupphandlingarna som sådana har ofta resulterat i produkter med högre energieffektivitet jämfört med de produkter som fanns tillgängliga på marknaden före teknikupphandlingen. Undersökningar visar också att det finns en trend mot ökad energieffektivitet hos produkter på marknaden. Men det är svårt att urskilja betydelsen av teknikupphandlingarna i förhållande till andra faktorer. Som framgått ovan finns det ett behov av att utveckla rutiner för resultatmätning och utvärdering av denna typ av verksamhet. Statens energimyndighet har på uppdrag av regeringen påbörjat ett sådant arbete.

Energimyndigheten har dessutom deltagit i internationellt samarbete framför allt inom EU.

Provning, märkning, certifiering

En annan viktig del av verksamheten är provning och märkning. Konsumentverket, som ansvarar för provning och märkning har under år 1997 genomfört provningar av 13 typer av produkter. Provningarna har omfattat både energiförbrukning och andra kvalitetsaspekter. Konsumentverket har också följt upp butikernas och leverantörernas efterlevnad av den obligatoriska energimärkningen. Konsumentverket har spridit den kunskap som byggts upp inom verksamheten genom tidskrifter, informationsblad, deltagande i kurser och konferenser.

Verksamheten med provning och märkning har pågått sedan den 1 juli 1997. Även för denna verksamhet blir effekterna synliga först på längre sikt. Det är därför inte möjligt att ännu se resultatet av verksamheten.

Tabell 4.10 Bemyndiganden

Tusental kronor

	1999 beräknat	2000 beräknat	2001- beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	7 330	-	-
Nya förpliktelser	102 000	-	-
Infriade förpliktelser*	-88 000	-10 330	-11 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	21 330	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	21 400	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser**Beräkning av anslaget för 1999**

Tusental kronor

Anslaget 1998	90 000
Omfördelning över tid.	25 000
Förslag 1999	65 000

Regeringen bedömer att det finns förutsättningar att bedriva en ändamålsenlig verksamhet

Regeringen anser att en omfördelning av ramanslaget över tidsperioden 1999 – 2002 bör göras. En större del av anslaget bör användas under senare del av perioden. Det innebär att anslagsbeloppet under vart och ett av åren 1999 och 2000 minskas med 25 miljoner kronor, jämfört med de beräknade anslagsbelopp som angavs i budgetpropositionen för 1998, för att sedan öka med 25 miljoner kronor under var och ett av åren 2001 och 2002. I detta sammanhang bör nämnas att omfördelningen inte hindrar myndigheten

Kommunal energirådgivning

Fler än 250 kommuner har sökt bidrag för 1998. Av inkomna ansökningar framgår att flertalet av kommunerna samverkar i syfte att få största möjliga nytta av bidraget.

Beställningsbemyndiganden

Regeringen bör få möjlighet att göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret och fördela åtaganden över femårsperioden enligt nedanstående tabell. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden. Högsta belopp enligt tabell 4.10.

från att fatta beslut i bidragsärenden. Genom de beställningsbemyndiganden som regeringen föreslår kommer beslut att kunna fattas även om utbetalningarna senareläggs.

B4 Energiforskning

Tabell 4.11

Tusental kronor

1997	Utfall	211 917	Anslags- sparande	216 068
1998	Anslag	320 000	Utgifts- prognos	289 000
1999	Förslag	398 056		
2000	Beräknat	404 950		
2001	Beräknat	412 519		

Anslaget disponeras för bidrag till stöd för forskning och utveckling på energiområdet. Naturvetenskapliga Forskningsrådet, Teknikvetenskapliga Forskningsrådet, Byggeforskningsrådet, Kommunikationsforskningsberedningen och Statens energimyndighet disponerar delar av anslaget. Statens energimyndighet ansvarar för redovisningen av den verksamhet som finansieras över anslaget. Förordningen (1998:222) om stöd till energiforskning trädde i kraft den 15 juni 1998. I förordningen finns bestämmelser om stöd till energiforskning i enlighet med 1997 års energipolitiska beslut.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett sjuårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår stöd till energiforskning, forskning om energisystemet, forskningsarbete med länderna i Östersjöregionen och etanolproduktion från skogsråvara. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, utg.omr 21, bet. 1997/98: NU2, rskr. 1997/98:133) ekonomiska ramar för anslaget om sammantaget 2 700 miljoner kronor för perioden 1998 – 2004. Ramen fördelas enligt följande. 2 210 miljoner kronor avser energiforskning, 210 miljoner kronor avser forskning om energisystemet och 70 miljoner kronor avser forskningsarbete med länderna i Östersjöregionen samt 210 miljoner kronor avser etanolproduktion från skogsråvara.

Resultatinformation

Under år 1997 har totalt 197,2 miljoner kronor fördelats till energiforskning. Anslaget används i huvudsak till att finansiera forskning vid univer-

sitet och högskolor. Stöd över anslaget täcker vanligen 100 % av projektkostnaderna. Viss medfinansiering från andra statliga finansiärer och samfinansiering från näringslivet förekommer dock. Över anslaget finansieras fem s.k. kompetenscentra. Dessa kompetenscentra skall bidra till att skapa goda geografiskt sammanhållna forskningsmiljöer. Bl.a. har ett särskilt kompetenscentrum för elkraftteknik inrättats. Detta kompetenscentrum skall utvärderas år 2000 med avseende på verksamhetens relevans och inomvetenskapliga kvalitet.

Stöd till forskning, utveckling och demonstration rörande bränsleceller och supraledare finansieras över anslaget. Verksamheten bedöms bidra till att föra fram bränsleceller till kommersiella anläggningar i energisystemet fram emot år 2020. Verksamhetens relevans och inomvetenskapliga kvalitet skall utvärderas år 1999. Verksamhet rörande supraledare syftar till att bygga upp kunskap om högtemperatursupraledning för nya framtida elkomponenter.

Över anslaget finansieras ett treårigt vindkraftsprogram på 46,8 miljoner kronor. Programmet bedöms bidra till kunskapsuppbyggnad inför nya satsningar på bl.a. havsbaserad vindkraft. Programmet omfattar forskning och utveckling rörande vindkraftsmeteorologi, aerodynamik, strukturdynamik, el- och reglerteknik, akustik samt sociotekniska aspekter.

Stöd till forskning på solcellsområdet är inriktat på den s.k. tunnfilmstekniken. Insatserna omfattar inledningsvis grundforskning. Arbetet bedrivs med utgångspunkten att mer tillämpad industriell forskning skall bedrivas senare under programperioden. Insatserna förväntas att på sikt bidra till att sänka produktionskostnaderna för solcellsmoduler. Den nya tekniken förutses innebära att solel ska kunna produceras för 30–40 öre per kWh exklusive lagring.

Forskning om energisystemet

Den arbetsgrupp som Närings- och handelsdepartementet har tillsatt för att utforma en plan för utvärdering av det energipolitiska programmet skall redovisa sitt uppdrag den 1 januari 1999. Utvärderingsplanen är utgångspunkten för de allmänna energisystemstudier, det internationella samarbete och den kompetensutveckling som skall finansieras över anslaget. En annan utgångspunkt är den utvärdering av programmet för allmänna energisystemstudier som Statens energimyndighet har genomfört under sommaren år 1998.

Forskningsamarbete med länderna i Östersjöregionen

Statens energimyndighet redovisade den 15 september ett program som är inriktat på forskningsamarbete i närområdet. Verksamheten avses att bedrivas inom tre delprogram. Ett nationellt forsknings- och utvecklingsprogram planeras, inriktat på klimatpolitiska frågor som t.ex. handel med utsläppsrätter och gemensamt genomförande. De två övriga delprogrammen inriktas på ett direkt forskningsamarbete med länderna i Östersjöregionen. Ett viktigt mål för dessa delprogram är att medverka till att forskningskompetens byggs upp inom ett antal nyckelområden för Sverige och samarbetsländerna.

Etanolproduktion från skogsråvara

Riksdagen har beslutat om ett forsknings- och utvecklingsprogram vars övergripande mål är att under en sjuårsperiod ta fram tekniskt och ekonomiskt underlag för en ny etanolprocess baserad på skogsråvara prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272). Inom ramen för programmet finansieras stöd till grundläggande forskning och processutveckling på högskolenivå

vid ca tio institutioner med tyngdpunkten vid Lunds universitet och tekniska högskola. Viktiga problemområden är såväl förbehandling och hydrolys av råvara som jäsning, biproduktsutnyttjande och processteknisk utveckling.

En förprojekteringsstudie av en pilotanläggning för att tillverka etanol ur skogsråvara har initierats vid Energicentrum Norr, Skellefteå. Vid en pilotanläggning skulle sådan etanolproduktion kunna studeras och utvecklas. Kunskapsuppbyggnaden är nödvändig för att kunna gå vidare och bygga en fullskaleanläggning.

Beställningsbemyndiganden

Riksdagen har årligen bemyndigat regeringen att i samband med stöd till energiforskning göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret. Sådana bemyndiganden behövs även för år 1999 för att möjliggöra kontinuitet och långsiktighet i forsknings- och utvecklingsarbetet. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden. Högsta belopp enligt tabell 4.12.

Tabell 4.12 Bemyndiganden

Tusental kronor

	1997 utfall	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001- beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	79 850	170 697	186 123	-	-
Nya förpliktelser	246 546	304 426	1 117 814	-	-
Infriade förpliktelser*	-155 699	-289 000	-351 937	-398 056	-553 944
Utestående förpliktelser vid årets slut	170 697	186 123	952 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	235 000	870 000	952 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Beräkning av anslaget för 1999

Tusental kronor

Anslag 1998	320 000
Överföring till A1 Statens energimyndighet : Förvaltningskostnader	-10 000 ¹
Återföring från A1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader	10 000
Ökning enligt det energipolitiska beslutet	70 000
Pris- och löneomräkning	8 056
Förslag 1999	398 056

¹ Denna överföring var ej inkluderad i det beräknade anslagsbelopp för 1999 som redovisades i budgetpropositionen för 1998

Enligt 1997 års energipolitiska beslut skall insatserna för forskning och utveckling bidra till en ekologiskt och ekonomiskt uthållig samhällsutveckling. Såväl den tillämpade som den grundläggande energiforskningen skall bidra till denna utveckling. Den internationella forskningen skall bevakas för att resultaten skall kunna utnyttjas nationellt.

I beslutet betonades också vikten av energisystemforskning och metoder för datainsamling, analys och prognoser som viktiga komponenter för en framgångsrik energipolitik.

Ett forsknings- och utvecklingsamarbete skall inledas med länderna i Östersjöregionen på energiområdet.

Vidare skall insatserna bidra till att sänka produktionskostnader för etanol baserad på cellulosahaltiga råvaror.

Regeringen bedömer att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt.

B5 Energiteknikstöd

Tabell 4.13. Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slagsnamn	Belopp	Utgifts- prognos	Belopp
1998	Anslag	510 000	¹	100 000
1999	Förslag	130 000		
2000	Beräknat	130 000		
2001	Beräknat	130 000		

¹ Varav 510 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 1998.

Anslaget disponeras för stöd till utveckling av ny energiteknik i företag och branscher. Forskningsinsatser som är strategiska för teknikutvecklingen skall genomföras i samverkan mellan staten och näringslivet. Förordningen (1998:653) om statligt stöd till energiteknik trädde i kraft den 15 juli 1998. I förordningen finns bestämmelser om stöd till ny energiteknik i enlighet med 1997 års energipolitiska beslut.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett sjuårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår stöd till utveckling av ny energiteknik i företag och branscher. Riksdagens beslut år 1997 om energipolitiken och statsbudgeten för budgetåret 1998 innebar en förstärkning av Energiteknikfonden då en ekonomisk ram för anslaget om sammantaget 870 miljoner kronor för perioden 1998 - 2004 godkändes. Utan att på något sätt ändra inriktning på verksamhetens omfattning beslutade riksdagen i beslutet om 1998 års ekonomiska proposition (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98:FiU27, rskr 1997/98:317) att den från Energiteknikfonden finansierade verksamheten skall finansieras direkt över det här aktuella ramanslaget som disponeras av Statens energimyndighet. Anslaget bör fortsatt bidra till att främja konkurrensneutralt sam-

arbete. Det finns ett behov av att formerna för kunskapsöverföring mellan forskningssamhället, energiproducenterna och de företag som utvecklar energiteknik förstärks och vidareutvecklas. Bidrag från anslaget bör även i fortsättningen kunna lämnas med högst 50 % av kostnaden för investeringar eller forskningssamarbete. Undantagsvis bör dock energiforskningsanslaget liksom hittills kunna kombineras med stöd från det här aktuella anslaget så att den totala stödnivån blir högre. Det kan gälla för utveckling av samhällsligt angelägen teknik där den ekonomiska drivkraften saknas för företagen på kort sikt.

Resultatinformation

Under år 1997 har totalt 164,1 miljoner kronor fördelats från energiteknikfonden. Anslaget används till att finansiera forskning vid universitet och högskolor, samt tillämpad branschgemensam forskning vid institut och företag. En nära samverkan med näringslivet har eftersträvat och samfinansiering från näringslivet med 60 % av de totala programkostnaderna är vanligast förekommande. Viss medfinansiering från andra statliga finansiärer förekommer dessutom. Under det första halvåret 1998 har sammantaget 66,8 miljoner kronor fördelats från Energiteknikfonden. Sedan fonden avskaffades och anslaget inrättades i juni 1998 har 12,3 miljoner kronor betalats ut från anslaget.

Stöd till demonstration av bl.a. ny teknik för överföring av elkraft och nya koncept för gasturbinssystem finansieras över anslaget. Målet är att stödet till demonstration på kort sikt skall bidra till att göra ny teknik med tekniska och miljömässiga fördelar konkurrenskraftig med traditionell teknik.

Ett exempel på branschgemensam forskning som får statligt stöd inom ramen för anslaget är ett forskningsprogram rörande materialteknik för termiska processer. Det statliga stödet på 12,3 miljoner kronor under en treårsperiod motiveras bl.a. av att energianläggningars prestanda, ekonomi och miljöpåverkan är starkt materialberoende. Detta är av gemensamt intresse för kraftindustrin samt material- och utrustningsindustrin som finansierar 50 % av programmet.

Beställningsbemyndiganden

För att möjliggöra fortsatt kontinuitet och långsiktighet i verksamheten är det nödvändigt att åtaganden kan göras även efter det aktuella bud-

getåret. Riksdagen bör fortsatt bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden. Högsta belopp enligt tabell 4.14.

Tabell 4.14 Bemyndiganden

Tusental kronor

	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001- beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	146 821	-	-
Nya förpliktelser	246 821	418 179	-	-
Infriade förpliktelser*	-100 000	-230 000	-230 000	-105 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	146 821	335 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	360 000	335 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

I samband med avvecklingen av Energiteknikfonden tillfördes anslaget engångsvis ett belopp som motsvarade behållningen på fonden. Anslagsnivån för 1999 är enligt den ekonomiska ram som riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/97:1, utg.omr. 21, Bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133).

Enligt 1997 års energipolitiska beslut är syftet att forsknings- och utvecklingsinsatser skall stödjas som är strategiska för teknikutvecklingen på energiområdet. Verksamheten innebär en fortsatt användning och förstärkning av det stöd som hittills givits för branschgemensam forskning.

Regeringen bedömer att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt.

ningen (1998:654) om energiteknikbidrag trädde i kraft den 15 juli 1998. I förordningen finns bestämmelser om stöd till ny energiteknik i enlighet med 1997 års energipolitiska beslut.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett sjuårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår stöd till ny teknik baserad på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskalanläggningar. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133) ekonomiska ramar för anslaget om sammantaget 1 610 miljoner kronor för perioden 1998 – 2004.

B6 Introduktion av ny energiteknik

Tabell 4.15. Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Utgifts- prognos	Belopp
1998	Anslag	160 000		64 000
1999	Förslag	230 000		
2000	Beräknat	230 000		
2001	Beräknat	230 000		

Anslaget disponeras för att främja utvecklingen av teknik baserad på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskalanläggningar. Förord-

Resultatinformation

Under året har bl.a. demonstrationsstöd beviljats för en högspänningsgenerator i Eskilstunas kraftvärmeverk. Den nya tekniken kommer att ge högre verkningsgrad, lägre underhållskostnader och minskad miljöpåverkan.

Beställningsbemyndiganden

För att möjliggöra fortsatt kontinuitet och långsiktighet i verksamheten är det nödvändigt att åtaganden kan göras även efter det aktuella budgetåret. Riksdagen bör fortsatt bemyndiga rege-

ringen att besluta om sådana åtaganden. Högsta belopp enligt tabell 4.16.

Tabell 4.16 Bemyndiganden

Tusental kronor

	1998 prognos	1999 beräknat	2000 beräknat	2001- beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	0	95 021	-	-
Nya förpliktelser	159 021	1 204 979	-	-
Infriade förpliktelser*	-64 000	-150 000	-200 000	-950 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	95 021	1 150 000	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	380 000	1 150 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Anslagsnivån för anslaget B6 Introduktion av ny energiteknik för 1999 är enligt den ekonomiska ram som riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, utg.omr 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133).

Enligt 1997 års energipolitiska beslut är syftet med energiteknikbidraget att stödja ny teknik som med reducerad risk för företagen kan utvecklas i full skala och demonstreras inför kommersiell användning. Vidare skall teknikupphandling kunna utnyttjas inom ramen för anslaget.

Regeringen bedömer att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt.

B7 Energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser

Tabell 4.17

Tusental kronor

År	Utfall	0	Anslags-sparande	7000
1997	Utfall	0	Anslags-sparande	7000
1998	Anslag	50 000	Utgifts-prognos	19 400
1999	Förslag	50 000		
2000	Beräknat	50 000		
2001	Beräknat	50 000		

Anslaget disponeras för energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser. Sådana insatser ingår som en viktig del i strategin för minskad klimatpåverkan från energisektorn. Insatserna skall huvudsakligen avse s.k. gemensamt genomförande inom ramen för klimatkonventionen. Med gemensamt genomförande avses att konventionens parter med höga åtgärdskostna-

der för utsläppsminskningar tillsammans med ett mottagarland med lägre åtgärdskostnader vidtar åtgärder i detta land och i gengäld erhåller en kreditering som kan räknas av mot egna utsläpp vid uppfyllande av åtaganden att minska eller begränsa utsläpp av växthusgaser. Budgetåret 1995/96 anvisades 50 miljoner kronor till tolfte huvudtitelns anslag E11 Åtgärder för energieffektivisering m.m. i bl.a. Baltikum och Östeuropa. För år 1997 anvisades 7 miljoner kronor till anslaget A3 Åtgärder för energieffektivisering m.m. i bl.a. Baltikum och Östeuropa. För att möjliggöra kontinuitet i verksamheten har anslagssparandet från anslaget 1996/97 A3 Åtgärder för energieffektivisering m.m. i bl.a. Baltikum och Östeuropa överförts till anslaget B7.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett sjuårigt program för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatser som en viktig del i strategin för minskad klimatpåverkan. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:00) ekonomiska ramar för anslaget uppgående till sammantaget 350 miljoner kronor för perioden 1998 – 2004.

Resultatinformation

Under åren 1993 – 1997 har NUTEK, genomfört åtgärder för att effektivisera energianvändning och introducera förnybara energislag i Baltikum och Östeuropa i syfte att minska utsläppen av koldioxid och andra klimat- och

miljöpåverkande ämnen från energisystemen i dessa länder. Sammantaget har regeringen beviljat 293,4 miljoner kronor för verksamheten under perioden 1993 – 1997. Huvuddelen har använts för långivning till anläggningsägare för att finansiera investeringar i uppvärmningssektorn. Under perioden t.o.m. 1997 har programmet omfattat 66 projekt varav 55 är färdigställda och tagna i drift. Hitills under år 1998 har ytterligare 9 projekt initierats. Projekten utgörs till antalet huvudsakligen av pannkonverteringar (39 st) för vilka investeringarna uppgått till 153 miljoner kronor. Inom området fjärrvärmedistribution har 12 projekt genomförts till en total investering på 24,3 miljoner kronor och inom energieffektiviseringsområdet 15 projekt motsvarande investeringar på 20,5 miljoner kronor. Den genomsnittliga kostnaden för utsläppsreduktioner för de svenska insatserna kan uppskattas till omkring 5 öre per kg koldioxid (exklusive lån). Även om denna kostnadsuppskattning är baserad på en jämförelse med utsläppen innan åtgärder vidtogs och därför innebär en underskattning av reduktionskostnaden jämfört med ett realistiskt referensscenarioframstår, vid en jämförelse med kostnader för motsvarande åtgärder i Sverige, insatserna ofta som kostnadseffektiva. De högsta kostnaderna för att reducera koldioxidutsläpp återfinns på energieffektiviseringsområdet. Generellt sett är dock reduktionskostnaderna väsentligt lägre än vad som är fallet i Sverige. De flesta projekten har genomförts i Lettland och Estland.

Under år 1997 har sammanlagt 11 projekt genomförts i Estland (3) Lettland (4), Litauen (1) och Ryssland (3). Sammanlagt har dessa projekt av Energimyndigheten beräknats motsvara en utsläppsminskning på ca 50 000 ton koldioxid. Den totala investeringen per kg koldioxid uppgår till 1,85 kronor och exklusive lån till 30 öre per kg.

Syftet med insatserna är att öka kunskapen om de krav ett system med s.k. gemensamt genomförande enligt klimatkonventionen ställer och bidra till att kostnadseffektiva insatser mot klimatförändringar genomförs. Enligt det protokoll som klimatkonventionens parter enades om vid sitt tredje partsmöte i Kyoto i Japan i december 1997 skall utsläppsminskningar gemensamt genomförande i framtiden kunna tillgodoräknas Sverige och utgöra del av uppfyllandet av det svenska åtagandet att begränsa utsläppen. Ytterligare regler och metoder för gemensamt genomförande skall dessförinnan utvecklas.

Sammantaget har Energimyndigheten beräknat att de hittills genomförda investeringarna gett upphov till en minskning av utsläppen på 340 000 ton koldioxid per år jämfört med situationen innan insatserna genomförts. För gemensamt genomförande är det emellertid utsläppsreduktionen jämfört med den vid ett alternativt referensförlopp som är avgörande för storleken på den utsläppsförändring man får räkna sig till godo. På regeringens uppdrag har myndigheten låtit genomföra en fallstudie, som visar att även om utsläppsminskningarna i de fall som studerats är reella så är de till sin omfattning i en jämförelse med ett alternativt referensförlopp väsentligt mindre än vad en jämförelse med situationen före investeringen ger vid handen. Kostnaderna för utsläppsreduktionen per kg koldioxid är då i motsvarande mån högre.

Ett viktigt syfte med de svenska insatserna är att bidra till kunskap om förutsättningar och kostnadsförhållanden för s.k. gemensamt genomförande inom ramen för åtaganden under klimatkonventionen. Det är särskilt viktigt att belysa möjligheterna att utveckla denna mekanism till ett internationellt klimatpolitiskt instrument som är effektivt, tillförlitligt och rättvist. Insatserna rapporteras därför till klimatkonventionens sekretariat, som sammanställer och analyserar uppgifter från konventionens parter inom ramen för den pågående pilotfasen för gemensamt genomförande. De många och relativt små svenska projekten utgör en stor andel av samtliga inrapporterade projekt. En utvärdering av de statliga insatserna på energiområdet har i enlighet med riksdagens energipolitiska beslut (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) genomförts som belyser dels NUTEKs insatser under perioden 1993 – 1997 dels Sidas insatser sedan 1995.

I utvärderingen konstateras att de statliga svenska insatserna på energi- och klimatområdet i Östersjöregionen har två syften, nämligen utvecklingssamarbete med Östeuropa, som genomförs av Sida, samt pilotinsatser för ett system för s.k. gemensamt genomförande inom ramen för ett klimatpolitiskt samarbete, som genomförs av Energimyndigheten. Det senare syftet ställer höga krav på mätbarhet och att insatserna skall innebära utsläppsminskningar som inte skulle äga rum utan dessa insatser. I utvärderingen granskas 47 av totalt 70 projekt genomförda av NUTEK. Dessa projekt motsvarar ett belopp på 174 miljoner kronor. Granskningen av Sidas insatser har omfattat 56 projekt, motsvarande ett

investeringsbelopp på 194 miljoner kronor. En slutsats av utvärderingen är att de två myndigheterna till stor del arbetat på olika administrativa nivåer i mottagarländerna. I vissa enskilda fall har myndigheterna varit aktiva på samma områden med avgränsningsproblem och bristande komplementaritet som följd. För merparten av projekten har dock deltagarna på mottagarsidan haft en klar uppfattning om de skilda direktiv och målsättningar som respektive myndighet har. En ytterligare renodling av den klimatpolitiskt motiverade verksamheten behövs emellertid. Utreddaren föreslår vidare att myndigheterna skall utöka sitt samarbete.

Tabell 4.18 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

	1999 beräknat	2000 beräknat	2001- beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	10 600	-	-
Nya förpliktelser	52 000	-	-
Infriade förpliktelser*	-39 000	-23 600	-
Utestående förpliktelser vid årets slut	23 600	-	-
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	23 600	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Slutsatser

Vid klimatkonventionens partsmöte i Kyoto i december enades konventionens parter om åtaganden för att begränsa och minska utsläppen av klimatpåverkande gaser samt öka upptaget av sankor. Ett mål motsvarande en total minskning för de industrialiserade länderna på 5,2 % sattes upp för perioden 2008 – 2012. Protokollet innehåller bestämmelser för gemensamt genomförande såväl i industrialiserade som utvecklingsländer. Dessa bestämmelser skall preciseras under kommande partsmöten. Den nu pågående pilotfasen för gemensamt genomförande som inleddes år 1995 tas upp till beslut beträffande en eventuell fortsättning år 1999.

Mot bakgrund av överenskommelsen i Kyoto, erfarenheterna under pilotfasen och de genomförda utvärderingarna av insatser på energiområdet avser regeringen att nu förändra inriktningen för de energipolitiskt motiverade internationella klimatinsatserna. Förändringarna utgör en anpassning till besluten i klimatkonventionen. Syftet är också att ytterligare tydliggöra insatsernas överordnade klimatpolitiska karaktär. Avsikten är att så långt möjligt säkerställa att insat-

Beställningsbemyndiganden

Regeringen bör få möjlighet att göra åtaganden även efter det aktuella budgetåret och fördela åtaganden över sjuårsperioden enligt nedanstående tabell. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden. Högsta beende tabell. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden. Högsta belopp enligt tabell 4.18.

serna kan räknas Sverige till godo som en del av Sveriges åtagande inom ramen för EUs gemensamma åtagande sig enligt Kyotoprotokollet. För att uppnå en förbättrad samordning mellan Sidas och Energimyndighetens verksamhet inom klimat- och energiområdet avser regeringen att tydliggöra myndigheternas verksamhetsmål. Energimyndigheten bör bl.a. inhämta Sidas synpunkter när det gäller projektens strukturmässiga och samhällsekonomiska konsekvenser för samarbetslandet. Vidare bör Sida i samråd med Energimyndigheten, där så befinns lämpligt, överväga att ge sina investeringsprojekt en utformning som innebär att en tillkommande utsläppsminskning eller ökning av upptag av koldioxid uppstår som annars inte följer av projektet och som kan utgöra gemensamt genomförande enligt klimatkonventionen. Sådana additionella investeringar som av Energimyndigheten kan täckas av anslagna medel skall ej komma i konflikt med Sidas utvecklingsmål.

Eftersom Kyotoprotokollet nu öppnar möjligheterna till gemensamt genomförande bör verksamheten under anslaget från att ha utgjort ett svenskt bidrag till pilotfasen i högre grad inriktas på egentligt gemensamt genomförande med möjlighet till faktisk kreditering av uppnådda resultat beträffande utsläppsförändringar. De

höga krav som då ställs på trovärdighet bör ges en stor vikt vid projektens utformning och avtal slutas med mottagarländer. Den klimatpolitiska målsättningen skall ytterligare förtydligas och prioriteras. Kostnadseffektiviteten med avseende på den klimatpolitiska effekten bör jämte övriga villkor för gemensamt genomförande vara den viktigaste ledstjärnan vid projektens utformning och kostnaderna för uppföljning av faktisk utveckling bör hållas nere samt större projekt eftersträvas.

Vid Kyotoförhandlingarna definierades ytterligare en s.k. mekanism för insatser utomlands, nämligen i utvecklingsländerna: *Clean development mechanism*. Insatser, som uppfyller kraven i det regelverk man nu förhandlar om för denna mekanism och begränsar utsläpp eller ökar upptag av klimatpåverkande gaser, skall enligt protokollet kunna tillgodoräknas investeringarna fr.o.m. år 2000. Det är mot denna bakgrund angeläget att eftersträva att insatser görs även i utvecklingsländer.

Sverige deltar sedan ett år tillbaka i arbetet att tillsammans med andra länder och även företag i ett projekt initierat av Världsbanken att utveckla en prototyp för en internationell klimatfond som avses genomföra investeringsprojekt med syfte att minska klimatpåverkan i såväl utvecklingsländer som industriländer. Ett syfte med fonden är att åstadkomma projekt som kan ge underlag för tillgodoräknande enligt bestämmelserna om gemensamt genomförande respektive *Clean development mechanism*. Ett annat syfte är att åstadkomma kunskapsutveckling rörande de svåra metodologiska frågor som aktualiseras i dessa sammanhang. Det är angeläget för Sverige att fortsätta att delta i detta arbete med sikte på ett svenskt deltagande i fonden om och när den inrättas.

För att utreda hur klimatkonventionens ovan nämnda s.k. flexibla mekanismer samt internationell handel med överlåtbara utsläppsrätter kan introduceras i Sverige har regeringen i vårens proposition om svenska miljömål (prop. 1997/98:145) aviserat en expertutredning som skall lämna underlag till den nyligen tillsatta klimatkommittén.

B8 Täckande av förluster i anledning av statliga garantier inom energiområdet

Tabell 4.19

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Utgifts- prognos	Belopp
1998	Anslag	5 000		0
1999	Förslag	5 000		
2000	Beräknat	5 000		
2001	Beräknat	5 000		

Anslaget disponeras för utgifter för förluster i samband med lånegarantier som har lämnats enligt förordningen (1981:717) om statlig garanti för utvinning m.m. av olja, naturgas eller kol och förordningen (1988:805) om statligt stöd ur Energiteknikfonden, m.m. Anslaget har t.o.m. år 1995/96 även disponerats för utgifter för förluster i samband med lånegarantier som har lämnats enligt förordningen (1983:1107) om statligt stöd för att ersätta olja m.m.

Ställda garantier enligt förordningen om statlig garanti för utvinning m.m. av olja, naturgas eller kol har avvecklats successivt och avser numera enbart verksamhet inom naturgasområdet. Dessa garantier är bundna genom avtal (prop. 1987/88:72, bet. 1987/88:NU16, rskr. 1987/88:120). Garantiramen uppgår till 1 000 miljoner kronor (prop. 1991/92:100 bil. 13, bet. 1991/92:NU25, rskr. 1991/92:271). Den 31 december 1997 uppgick summan av utestående garantier till ca 116 miljoner kronor. Någon avgift för garantin tas inte ut. Motsvarande belopp belastar i stället anslaget. Under år 1997 har inga förluster uppkommit som en följd av infriade garantier enligt förordningen om statlig garanti för utvinning m.m. av olja, naturgas eller kol. Varken garantiavgifter eller återbetalningar av tidigare infriade statliga garantier har inlevererats under året.

Lånegarantier enligt förordningen om statligt stöd ur Energiteknikfonden m.m., får lämnas in till ett vid varje tidpunkt sammanlagt belopp av 300 miljoner kronor, inräknat lämnade garantier inom programmet för utveckling och introduktion av ny energiteknik samt minskat med ett belopp som motsvarar infriade garantier i systemet under föregående år (prop. 1987/88:90, bet. 1987/88:NU40, rskr. 1987/88:375). Den 31 december 1996 fanns inga utestående garantier. Under år 1997 har inga förluster uppkommit som en följd av infriade garantier enligt förord-

ningen om statligt stöd ur Energiteknikfonden m.m. Inga garantiavgifter har inlevererats.

Återbetalning av tidigare infriade garantier har inlevererats med ett belopp som uppgår till ca 141 325 kr (inkomsttiteln 4138 Återbetalning av tidigare infriade statliga garantier).

Regeringens överväganden

Prognosen för anslagsbelastningen visar att inga garantier beräknas behöva bli infriade under innevarande budgetår. Beräknade förluster uppgår till 5 miljoner kronor för vart och ett av åren 1999, 2000 och 2001.

B9 Åtgärder för el- och värmeförsörjning i Sydsverige

Tabell 4.20

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Utgifts- prognos	Belopp
1998	Anslag	200 000		2 000
1999	Förslag	200 000		
2000	Beräknat	0		
2001	Beräknat	0		

Anslaget disponeras för åtgärder som stärker el- och värmeförsörjningen i Sydsverige. Regeringen beslutade den 26 juni 1997 att inrätta en delegation med uppgift att utveckla el- och värmeförsörjningen i Sydsverige.

Delegationen skall redovisa sitt arbete till regeringen senast den 1 oktober 1999.

Delegationen började sitt arbete hösten 1997 och har i ett första skede ägnat sig åt planering och kartläggning. Delegationen överlämnade den 15 december 1997 en plan för arbetet samt en beräkning av kostnader för år 1998.

Ett förslag till förordning om statligt stöd till energiförsörjningen i Sydsverige har anmälts till EU-kommissionen. Stödordningen avses träda i kraft så fort som möjligt år 1998, under förutsättning av kommissionens godkännande.

Regeringens överväganden

Riksdagen godkände år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) utformningen av ett flerårigt program för ett ekologiskt

och ekonomiskt uthålligt energisystem. I programmet ingår stöd för åtgärder för att utveckla energiförsörjningen i Sydsverige. Regeringen har för detta ändamål tillkallat en delegation. Riksdagen godkände hösten 1997 (prop. 1997/98:1, utg.omr. 21, bet. 1997/98: NU2, rskr. 1997/98:00) ekonomiska ramar för anslaget om sammantaget 400 miljoner kronor för perioden 1998 – 1999.

Åtgärder vidtas för att under de närmaste åren kompensera bortfallet av el från de bägge reaktorerna i Barsebäck genom effektivare energianvändning, konvertering samt hushållning med och tillförsel av el från andra energikällor. Även om de föreslagna insatserna innebär en full kompensation med avseende på energibalansen i landet som helhet, krävs särskilda åtgärder för att utveckla el- och värmeförsörjningen i Sydsverige.

Enligt regeringsbeslut den 26 juni 1997 har Delegationen för Energiförsörjning i Sydsverige till uppgift att initiera åtgärder som stärker regionens el- och värmeförsörjning. Åtgärderna bör kunna gälla såväl energihushållning och minskad elanvändning som utbyggnad av el- och värmeproduktion. Delegationen skall bidra med planerings- och projekteringsstöd och utreda behovet av investeringar i infrastruktur. Effektivare energianvändning och en ökad användning av förnybara energislag är angelägna mål liksom ett bättre utnyttjande av det befintliga naturgasnätet.

Resultatinformation

Statens energimyndighet disponerar anslaget för Delegationens för Energiförsörjning i Sydsverige räkning. Enligt Energimyndighetens delårsrapport har denna utbetalat 0,5 miljoner kronor till delegationen för att täcka administrativa kostnader intill den 30 juni 1998.

Delegationen för Energiförsörjning i Sydsverige har överlämnat en redogörelse för verksamheten under första halvåret 1998. Under denna period har ett omfattande kontaktnät byggts upp och kunskaper har på detta sätt vunnits om pågående forskning vid universitet och högskolor och om utvecklingsverksamhet inom det privata näringslivet och hos myndigheter.

Delegationen skickade i början av januari 1998 ut information om sin verksamhet, inklusive om möjligheterna att ansöka om ekonomiskt stöd. Informationen gick ut till ca 140 intressenter av olika slag, såsom kommuner, branschorganisa-

tioner m.fl. Genom dessa målgrupper har sedan en mängd andra intressenter nåtts.

Delegationen har till och med maj månad behandlat 102 ansökningar om ekonomiskt stöd. Av dessa arbetar delegationen vidare med 45, medan beslut om avslag har fattats för de övriga. Därefter har ytterligare ansökningar inkommit.

En utredning om "Samhälle och energi i det sydsvenska perspektivet" har påbörjats.

Slutsatser

Förordningen om statligt stöd till energiförsörjningen i Sydsverige har ännu inte trätt i kraft. Detta innebär att beslut om att ekonomiskt stödda utvecklingsarbete endast har kunnat fattas i undantagsfall.

Genom den informationsverksamhet och de kontakter som delegationen har tagits har dock verksamheten att initiera åtgärder som stärker regionens el- och värmeförsörjning påbörjats. Ett stort antal projektförslag har lämnats in till delegationen. Denna har gjort en preliminär behandling av förslagen och beslutat om vilka den avser att gå vidare med, under förutsättning att förordningen godkänns.

Regeringen bedömer att verksamheten har förutsättningar att bedrivas ändamålsenligt och föreslår därför inga förändringar i inriktning eller omfattning.

Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket

Anslaget B11 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket som fördes upp på tilläggsbudget för 1998 disponeras av regeringen för forskott på ersättning fastställd i domstol eller för utbetalning av ersättning till Sydkraft AB och eventuella andra parter som en följd av avtal om slutlig ersättning fastställd i domstol. Anslaget disponeras av regeringen även under 1999.

Regeringens överväganden

Riksdagen beslutade (prop. 1997/98:150, bet. 1997/98 FiU27, rskr. 1997/98:317) att tillstyrka det av regeringen föreslagna anslaget B11 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket samt att bemyndiga regeringen med anledning av avvecklingen av Barsebäck 1 att, som

underlag för slutlig fastställelse i domstol, träffa och genomföra för staten bindande avtal med Sydkraft AB och med eventuella andra parter som kan erfordras i samband med en överenskommelse om ersättning i form av pengar eller egendom som staten direkt eller indirekt förfogar över. Riksdagen beslutade vidare att bemyndiga regeringen att under budgetåret 1998 enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten besluta att anslaget får överskridas om ett riksdagsbeslut om ökning av anslagsbeloppet inte hinner inväntas.

I samband med detta beslut har regeringen redogjort för sina motiv till inrättandet av ett anslag samt för de förutsättningar som gäller för förhandlingarna med Barsebäcksverkets ägare.

Regeringsrätten beslutade den 14 maj 1998 om inhibition av regeringens beslut om stängning av Barsebäck 1 före den 1 juli 1998. Regeringsrätten har efter muntlig förhandling den 8–10 september aviserat ett ställningstagande i ärendet under hösten 1998. Det finns därmed behov för regeringen att disponera det på tilläggsbudget för 1998 uppförda anslaget B11 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket även under 1999 för att möjliggöra en frivillig överenskommelse om ersättning för stängning av Barsebäck 1.

Riksdagens beslut att bemyndiga regeringen att som underlag för slutlig fastställelse i domstol, träffa och genomföra för staten bindande avtal med Sydkraft AB och eventuella andra parter som kan erfordras i samband med ersättning för förluster till följd av avställningen av Barsebäck 1 är inte tidsbegränsat och gäller således även under år 1999.

Enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen med riksdagens bemyndigande besluta att ett ramanslag får överskridas, om detta är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända när anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål för anslaget skall uppfyllas. Ett beslut av regeringen att överskrida ett ramanslag enligt 6 § andra stycket förutsätter således ett särskilt bemyndigande av riksdagen. Det bemyndigande som regeringen fick av riksdagen i våras avsåg 1998. Ett nytt bemyndigande behövs därför för 1999.

Om anslaget behöver överskridas avser regeringen att i första hand i tilläggsbudget eller särproposition under 1999 återkomma till riksdagen. Om emellertid ett sådant förfarande av tidsskäl inte hinns med bör regeringen bemyndigas besluta om överskridande när de övriga för-

utsättningar som anges i 6 § andra stycket budgetlagen är uppfyllda.

Om bemyndigandet att överskrida ramanslaget utnyttjas under år 1999 kommer överskridandet samt dess finansiering ingå i de utfallsredovisningar som regeringen framöver skall lämna till riksdagen.

Bemyndigande

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under budgetåret 1999 enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten besluta att ramanslaget B11 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket får överskridas om ett nytt riksdagsbeslut inte hinner inväntas.

5 Övrig statlig verksamhet

Landsbygdens elektrifiering

Enligt ellagen (1997:857) är innehavare av nät-koncession skyldiga att på skäliga villkor ansluta en elabonnet till ledningsnätet. Med begreppet skäligt avses i detta sammanhang bl.a. att kostna-den för anslutning skall motsvara de verkliga kostnaderna med tillägg för skälig avkastning i verksamheten. Enligt uppgifter från Svenska El-verksföreningens rapport Anslutningsavgifter, publicerad år 1996, var medelvärdet för anslut-ningsavgifter exklusive moms i säkringsinterval-let 16–25 Ampere, dvs. det intervall där huvud-delen av hushållskunderna återfinns, ca 12 000 kr. Spridningen låg enligt rapporten mellan 7 000 och 16 900 kronor.

I normala fall är anslutningskostnaderna inte så stora att de kan anses vara oskäligt betungande för hushållen. I glesbygden, inte minst i skogs-och fjällbygderna, kan dock anslutningskostna-derna i vissa fall bli oöverstigligt stora för det en-skilda hushållet. Det rör sig ofta om fall där en anslutning kräver förhållandevis omfattande led-ningsdragning i oländig terräng. Enligt de beräk-ningar som NUTEK hösten 1996 gjorde på rege-ri-ngens uppdrag uppgick den totala kostnaden för att ansluta de vid denna tidpunkt oelektrifie-rade helårsbebodda fastigheterna till det ordinarie elnätet till minst 192,6 miljoner kronor. Den ge-nomsnittliga kostnaden per fastighet till ca 1,7 miljoner kronor per fastighet. I dessa beräkning-ar har inte medräknats de fastigheter för vilka kostnaderna för anslutning kan anses ligga inom intervallet för normal anslutningsavgift, dvs. un-der ca 20 000 kronor. Antalet sådana fastigheter var enligt NUTEK 21 stycken av de totalt 137 fastigheterna.

En del av de berörda fastigheterna har en viss elförsörjning genom lokala elaggregat. Kvaliteten i denna elförsörjning varierar och är liksom till-gången till el ofta starkt begränsad jämfört med de förhållanden som gäller för fastigheter som är anslutna till det ordinarie elnätet. De aktuella fastigheternas elförsörjning kan därför inte alltid betraktas som tillfredsställande, även om de inte är helt utan tillgång till el.

Enligt regeringens bedömning bör en tillfreds-ställande tillgång till elektricitet en viktig förut-sättning för ett fortsatt boende och en framtida utveckling av de aktuella fastigheterna och be-rörda bygderna. Av det skälet bör de kvarvarande helårsbebodda hushåll i landsbygden som idag saknar en tillfredsställande tillgång till el beredas tillfälle att till en rimlig kostnad anslutas till el-nätet eller på annat sätt få en tillfredsställande elförsörjning. Ett tidsbegränsat statligt bidrags-system bör inrättas för att möjliggöra detta fr.o.m. år 1999.

Det nya stödsystemet

Regeringens förslag: Regeringen bör bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om bidraget. Förslaget till finansiering av verksamheten som redovisas nedan bör godkännas.

Regeringen bör bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om bidraget. För riksdagens infor-mation avser regeringen att i det sammanhanget se över förordning (1959:369) om statligt stöd åt landsbygdens elförsörjning. Föreskrifterna om bidraget kommer att utformas enligt följande ut-gångspunkter.

Den nya stödet skall kunna utgå för nyanläggning av elektriska anläggningar i syfte att ge helårsbebodda fastigheter i glesbygden en tillfredsställande elförsörjning. Berörda fastighetsägare förväntas betala en anslutningsavgift motsvarande vad som normal anslutningsavgift för den aktuella kundkategorin inom det aktuella nätområdet med ett visst tillägg. Fastighetsägaren skall givetvis också bekosta erforderliga elinstallationer i själva fastigheten.

Berättigad till bidrag är den som innehar nätconcession enligt ellagen (1997:857).

Det kan ifrågasättas om alla återstående oelektrifierade hushåll skall förses med el från det ordinarie elnätet, eftersom kostnaderna i enskilda fall kan uppgå till flera miljoner kronor. Mot bakgrund av de terräng- och väderförhållanden som råder på vissa håll kan också ifrågasättas om en tillräcklig leveranssäkerhet alltid kan uppnås genom elförsörjning från det ordinarie elnätet. Om och på vilket sätt en elektrifiering skall genomföras i varje enskilt fall får liksom tidigare ytterst därför bli beroende på en bedömning av kostnaderna och förutsättningarna för en leveranssäker elförsörjning. I vissa fall kan det effektivaste sättet att åstadkomma en elektrifiering vara att installera någon form av lokal elproduktion, exempelvis i form av dieseldrivna elkraft-aggregat eller ny energiteknik. Härigenom bör kostnaderna för elektrifieringen kunna hållas nere. Bidrag skall därför också, i de fall det är lämpligt, kunna utgå för anläggningar för lokala elverk. I den mån bidrag lämnas till verksamhet med lokal elproduktion med utnyttjande av lokala energikällor eller ny teknik, exempelvis bränsleceller, bör den inriktas mot sådana anläggningar som utan större svårigheter kan skötas av den som bebod den eller de berörda fastigheterna.

Bidrag skall inte kunna lämnas till kostnader

för drift och underhåll av elnät. Bidrag skall heller inte utgå för elektrifiering av nya fastigheter eller fastigheter som övergår till att bli helårsbebodda. Det är vidare rimligt att ställa krav på att de berörda fastigheterna skall ha varit permanent bebodda under en viss tid innan bidragssystemet inrättades. En krav på fem års helårsboende är i detta sammanhang rimligt.

Vid prövning av ansökan om bidrag bör hänsyn tas till den befintliga elförsörjningssituationen vid berörda fastigheter. I första hand bör bidraget fördelas till fastigheter som helt saknar elförsörjning. Vidare bör antalet helårsboende på de berörda fastigheterna beaktas, för att så många personer som möjligt skall komma i åtnjutande av elektrifieringen. Vidare bör de långsiktiga förutsättningarna för ett permanent helårsboende på de berörda fastigheterna beaktas vid fördelning av bidrag. Berörda länsstyrelser bör höras vid prioritering av ansökningar.

Enligt NUTEK:s kartläggning från år 1996 uppgår det maximala antalet oelektrifierade hushåll som bör komma i fråga för stödgivning till 116 stycken. Den totala kostnaden för att ansluta dessa fastigheter till det ordinarie elnätet beräknas uppgå till ca 200 miljoner kronor. Genom att söka alternativa former för att ge de berörda fastigheterna en tillfredsställande elektrifiering bör dock kostnaderna kunna hållas nere. Vidare kan förväntas att inte alla de berörda helårsboende kommer att vara intresserade av en elektrifiering. Bidragsprogrammet bör därför i ett första steg kunna begränsas till att omfatta 10 miljoner kronor per år under en femårsperiod med början budgetåret 1999, sammanlagt 50 miljoner kronor. Stödet skall finansieras med intäkter som Svenska kraftnät har i sin verksamhet. Bidragssystemet bör administreras av Svenska kraftnät som alltså är den myndighet som prövar bidragsansökan.